

Den 7. november 2011

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Aalborg den 16. marts 2011

ENDELIG

J.nr. 2011-0454-6282/CBR

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Beskæftigelse	5
2.1.	Arbejde.....	7
2.1.1.	Den generelle situation i kriminalforsorgen.....	7
2.1.2.	Beskæftigelsessituationen i Midt- og Nordjylland	8
2.1.3.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Aalborg.....	9
2.1.4.	Kompensation for manglende arbejde	12
2.1.5.	Arbejdsfællesskab i cellerne	13
2.2.	Undervisning	14
2.2.1.	Generelt.....	14
2.2.2.	Undervisningen i Arresthuset i Aalborg.....	16
2.3.	Behandling	18
2.4.	Fritid	19
3.	Bygningsmæssige forhold.....	20
3.1.	Udvalgte bygningsmæssige forhold.....	20
3.1.1.	Sikringscelle og observationscelle	20
3.1.2.	Gulve	21
3.1.3.	Gårdtur	22
3.2.	Ændringer siden sidst	22
3.3.	Den generelle vedligeholdelsesstandard	23
4.	Samtaler med indsatte	24
4.1.	Talsmandsordningen.....	24
4.2.	Toiletter	25
4.2.1.	Flydende håndsæbe og papirhåndklæder	25
4.2.2.	Toiletter og badeværelse	26
4.3.	Kondirum.....	26
4.4.	Tv-kanaler	27
4.5.	Køleskabe	27
4.6.	Udlændinge	28
4.6.1.	Husorden på engelsk	29
4.6.2.	Oversættelse mv.	29
4.6.3.	Udenlandske aviser.....	34
4.6.4.	Udenlandske indsatte kontakt til hjemlandets repræsentationer	34
4.7.	Købmandsforretningen.....	35

4.8.	Celledørsåbning og personalets tone	36
4.8.1.	Celledørsåbning	36
4.8.2.	Personalets tone	37
4.9.	Cellekald.....	38
5.	Sager	40
5.1.	Sager om sikringscelleanbringelse	41
5.1.1.	Indledning.....	41
5.1.2.	Retsgrundlag.....	41
5.1.3.	Betingelser	42
5.1.4.	Begrundelse	42
5.1.5.	Magtanvendelse.....	44
5.1.6.	Kompetence	44
5.1.7.	Undersøgelse for genstande mv.	48
5.1.8.	Fiksering.....	49
5.1.9.	Lægetilkald og lægetilsyn.....	51
5.1.10.	Fast vagt.....	54
5.1.11.	Tilsyn ved personalet	55
5.1.12.	Ophør og varighed af anbringelse og fiksering	56
5.1.13.	Klagevejledning.....	58
5.2.	Sager om observationscelleanbringelse	58
5.2.1.	Indledning.....	58
5.2.2.	Retsgrundlaget.....	59
5.2.3.	Betingelser	59
5.2.4.	Begrundelse	60
5.2.5.	Magtanvendelse.....	61
5.2.6.	Kompetence	62
5.2.7.	Undersøgelse af den indsatte person	64
5.2.8.	Lægetilkald og lægetilsyn.....	65
5.2.9.	Tilsyn ved personalet	67
5.2.10.	Ophør og varighed	68
5.2.11.	Klagevejledning.....	68
	Opfølgning	69
	Underretning	69

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand, som ændret ved lov nr. 502 af 12. juni 2009) foretog jeg den 26. februar 2003 inspektion af Arresthuset i Aalborg. Den 21. november 2003 afgav jeg en endelig rapport om denne inspektion. Inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 26. april 2004, 28. september 2004 og 5. januar 2005. Inspektionen blev endeligt afsluttet med opfølgingsrapport af 7. april 2005.

Ombudsmanden har to gange tidligere – i 1974 og 1995 – foretaget inspektion af Arresthuset i Aalborg. Rapporten om inspektionen i 1974 er optaget i Folketingets Ombudsmands beretning for 1974, s. 275-277, 1975, s. 51-52, 1976, s. 28, 1979, s. 22, og 1980, s. 28.

Den 16. marts 2011 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Aalborg. Dagen før havde jeg været på inspektion i arresthusene i Nykøbing Mors og Frederikshavn.

Inspektionen af Arresthuset i Aalborg foregik denne gang på en anden måde end sidste inspektion af arresthuset i 2003.

Inspektionen den 16. marts 2011 bestod i en samtale med talsmanden om generelle forhold og samtaler med ledelsen.

De indsatte fik ved opslag før inspektionen mulighed for at få en samtale. I forlængelse heraf havde jeg – ud over med talsmanden – samtaler med tre indsatte. Samtalerne vedrørte både generelle forhold i arresthuset og de indsattes egne sager mv.

Jeg besigtigede også under en rundgang noget af arresthuset.

De forhold som talsmanden og de indsatte bragte frem under de ovennævnte samtaler, forelagde jeg samme dag for ledelsen.

Talsmanden fik efter inspektionen et brev af 22. marts 2011 som opfølgning på min samtale med ham.

Endvidere fik de tre indsatte som jeg havde individuelle samtaler med under inspektionen, alle også den 22. marts 2011 brev fra mig som opfølgning på samtalen.

Foruden de spørgsmål som talsmanden og de indsatte bragte frem, har jeg ved inspektionen af Arresthuset i Aalborg stillet spørgsmål om beskæftigelsessituationen i arresthuset. Endvidere har jeg stillet spørgsmål til enkelte bygningsmæssige forhold som rundgangen i dele af arresthuset gav anledning til.

Selv om det på forhånd var bestemt at inspektionen kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden inspektionen i 2003 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2003. Med brev af 24. februar 2011 modtog jeg sådant materiale fra arresthuset.

Jeg modtog før inspektionen en husorden (januar 2010) som jeg går ud fra er udarbejdet af den lokale daglige ledelse i Arresthuset i Aalborg.

Endvidere modtog jeg med brev af 4. marts 2011 et udkast til en revideret husorden for Arresthuset i Aalborg udarbejdet af Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland. Husordenen bygger på skabeloner som en arbejdsgruppe nedsat af arrestinspektøren har udarbejdet for at skabe så ensartede regler som muligt på arresthusområdet. De enkelte arresthuse kan fastsætte regler som lokale forhold tilsiger. Ud over husordenen findes der en kort orientering som er lavet af hensyn til de indsatte der måske vil have svært ved at læse eller mangler overskud til at læse den mere omfangsrige husorden. Orienteringen skal udleveres i forbindelse med indsættelsessamtalen.

Med e-mails af 9. juni 2011 og 3. august 2011 modtog jeg den endelige husorden af 7. april 2011 for Arresthuset i Aalborg.

Arrestinspektøren har oplyst at husordenen også vil komme på engelsk.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om at låne de seneste 10 sager hvori Arresthuset i Aalborg havde truffet afgørelse om anbringelse i observationscelle forud for den 9. februar 2011 (varslingstidspunktet). Endvidere bad jeg om at låne sagsakterne i de seneste 10 sager om anbringelse i sikringscelle (også forud for den 9. februar 2011). Med brev af 17. marts 2011 sendte arresthuset disse sager til mig. Arresthuset har oplyst at ingen af de 20 sager er påklaget til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Sagerne gennemgås nedenfor under pkt. 5.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Aalborg, Arresthusinspektøren for Midt- og Nordjylland og Direktoratet for Kriminalforsorgen med mulighed for at fremsætte bemærkninger om faktiske forhold.

I brev af 17. oktober 2011 har Arresthusinspektøren for Midt- og Nordjylland oplyst at Arresthuset i Aalborg ikke har bemærkninger til de faktiske forhold. Endvidere er arresthusinspektøren kommet med en enkelt bemærkning til kompetenceinstruksen vedrørende bl.a. anbringelse i observationscelle. Bemærkningen er indarbejdet i denne rapport.

2. Beskæftigelse

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men de skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både for afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001).

I de resultatkontrakter som direktoratet indgår med kriminalforsorgens institutioner, er der krav om en vis beskæftigelse. Ifølge direktoratets resultatkontrakt med Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland og Arresthuset i Aalborg for 2011 skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 45 pct. af budgetbelægningen. Resultatkontrakterne har tidligere år indeholdt krav om en beskæftigelsesgrad på 60 pct.

Folketingets Retsudvalg har stillet en række spørgsmål til justitsministeren om beskæftigelsen i kriminalforsorgen (senest den 19. august 2011, kort tid før der blev udskrevet valg).

Om beskæftigelse af indsatte i arresthusene har justitsministeren anført følgende i et svar af 20. december 2010 på et tidligere spørgsmål nr. 335 fra Folketingets Retsudvalg:

” ...

I arresthusene er der som udgangspunkt mulighed for beskæftigelse gennem arbejde, undervisning eller behandling. Hertil kommer andre godkendte aktiviteter som eksempelvis motion, kreative fag og undervisningsprojekter med erhvervsrettet sigte. Udbuddet af beskæftigelsesmuligheder er tilrettelagt, således at de indsatte ønsker i videst muligt omfang tilgodeses.

Beskæftigelsen anses for særdeles vigtig i arresthusene, dels på grund af hensynet til udviklingen af den enkeltes kompetencer, dels på grund af nødvendigheden af at oprette en meningsfyldt hverdag for de varetægtsfængslede. Det er dog ikke altid muligt at efterkomme ønsker fra de indsatte om beskæftigelse. Bl.a. har Kriminalforsorgen i 2009 og 2010 på grund af eftervirkningerne af finanskrisen oplevet en markant nedgang i ordretilgangen til produktionsvirksomheden. Dette har afstedkommet en kraftig reduktion af beskæftigelsen ved produktionsvirksomhed i arresthusene generelt.

For enkelte arresthuse har det derfor i perioder ikke været muligt at tilbyde beskæftigelse inden for produktionsvirksomheden. I de tilfælde, hvor man ikke har kunnet tilbyde anden form for beskæftigelse til en varetægtsfængslet, er denne blevet kompenseret økonomisk herfor i henhold til gældende regler. Med henblik på at fastholde beskæftigelsestilbuddet i videst muligt omfang har Kriminalforsorgen i denne situation, som mange andre virksomheder, forsøgt at strække arbejdsopgaverne ved arbejdsdeling og etableringen af alternative beskæftigelsestilbud, hvor de enkelte arresthuse eksempelvis har arrangeret forskellige projekter med kreativt indhold så som maling, brugskunstproduktion mv. Beskæftigelsen ved undervisning, behandling og andre godkendte aktiviteter samt rengøring og bygningsvedligeholdelse har ikke været påvirket af finanskrisen, og disse tilbud har derfor ligget på et stabilt niveau i denne periode.”

Jeg kan også henvise til et svar fra den tidligere justitsminister af 28. september 2009 og til et svar af 17. marts 2011 på spørgsmål nr. 1197 og 638 fra Folketingets Retsudvalg om beskæftigelsessituationen i kriminalforsorgen.

Jeg har tidligere rejst en generel sag om beskæftigelsen i arresthusene. Denne sag har jeg fulgt op på i brev af 1. marts 2011. I brevet har jeg bl.a. anført at kalkulationsystemet efter min opfattelse rummer nogle dilemmaer, men jeg har ikke fundet grundlag for at udtale mig nærmere om hvordan de hindringer der utvivlsomt ligger i systemet, kan imødegås så der samlet set sker en forbedring af beskæftigelsessitua-

tionen. På det foreliggende grundlag har jeg ikke foretaget mig videre vedrørende kalkulationssystemet, men har nævnt at jeg dog fortsat i forbindelse med inspektionsvirksomheden – hvor beskæftigelse/fællesskab er et centralt emne – vil have opmærksomheden rettet mod systemet.

Jeg har endvidere bedt om direktoratets bemærkninger til nogle beregninger som jeg har modtaget om beskæftigelsesgraden i arresthusene i Syd- og Sønderjylland og på Fyn, og til bemærkninger som jeg har anført om grundlaget for beregningen af beskæftigelsesgraden og om fællesskab.

Jeg er i øvrigt gået ud fra at Direktoratet for Kriminalforsorgen løbende følger udviklingen i beskæftigelsen mv. i kriminalforsorgens enkelte institutioner, og at direktoratet i den forbindelse er i besiddelse af data der belyser beskæftigelsen i de enkelte institutioner. Jeg har bedt om at modtage nærmere oplysninger herom, og når jeg har modtaget de ubedte bemærkninger mv., vil jeg overveje om der er grundlag for mere generelt at undersøge beskæftigelsessituationen i arresthusene. Jeg har også noteret mig at beskæftigelsesspørgsmålet vil indgå i overvejelserne i forbindelse med indgåelse af den nye flerårsaftale (2012-2016) på kriminalforsorgens område. I den forbindelse er jeg kommet med nogle bemærkninger, og jeg har på den baggrund anbefalet at Direktoratet for Kriminalforsorgen iværksætter et analysearbejde om beskæftigelsen som kan indgå i grundlaget for den kommende flerårsaftale.

Jeg modtog herefter et brev af 5. oktober 2011 fra direktoratet. I dette brev har direktoratet bl.a. redegjort nærmere for hvordan beskæftigelsesgraden beregnes, for den aktuelle beskæftigelsessituation, for initiativer til udvikling af beskæftigelsen og for undervisning.

Med hensyn til den aktuelle beskæftigelsessituation i arresthusene har direktoratet bl.a. oplyst at eftervirkningerne af finanskrisen i begyndelsen af 2011 "var ved at klinge lidt af", og at halvårsprognosen for 2011 viste en positiv udvikling i beskæftigelsen ved arbejde.

2.1. Arbejde

2.1.1. Den generelle situation i kriminalforsorgen

Kriminalforsorgen har gennem de seneste år oplevet stigende vanskeligheder med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene.

Den daværende justitsminister har i ovennævnte svar af 28. september 2009 på spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg oplyst at det er kriminalforsorgens indtryk at det kan hænge sammen med at danske firmaer hyppigere end tidligere lader den type arbejde som ellers udføres i arresthusene, udføre i udlandet. Finanskrisen har også medført at nogle firmaer der tidligere har leveret arbejde til arresthusene, er lukket eller har trukket arbejde hjem for at undgå afskedigelser.

Det fremgår endvidere af det nævnte svar til Retsudvalget at kriminalforsorgen i konsekvens af vanskelighederne med at skaffe beskæftigelse har tilført arresthusene flere ressourcer til opsøgende arbejde og har iværksat målrettede markedsføringskampagner for at tilvejebringe andre former for arbejde. For at tilpasse beskæftigelsen til de foreliggende arbejdsopgaver benytter kriminalforsorgen desuden en række initiativer, f.eks. arbejdsdeling, øget fokus på rengøring og bygningsvedligeholdelse, lidt flere indsatte til undervisning og diverse projektarbejder, som f.eks. udsmykning og idræt.

Jeg har i denne sag modtaget en udtalelse af 26. april 2010 fra direktoratet der vedlagde udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de tre arrestinspektører. I udtalelsen har direktoratet bl.a. oplyst at der nu så småt er tegn på at beskæftigelsen i kriminalforsorgen er ved at blive bedre. Jeg har fulgt op på dette, og sagen verserer fortsat.

Jeg er bekendt med at kriminalforsorgens arresthuse sammen har etableret en hjemmeside (www.arresthuset.dk) der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

2.1.2. Beskæftigelsessituationen i Midt- og Nordjylland

Af resultatkontrakterne mellem de enkelte arrestforvarere, arrestinspektøren og Direktoratet for Kriminalforsorgen fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende følger udviklingen på dette område. Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

I forbindelse med den generelle sag som jeg har rejst vedrørende beskæftigelsen i arresthusene, har arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland i brev af 26. januar 2010 afgivet en udtalelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Følgende fremgår af udtalelsen:

"(...) spørgsmålet om årsagen/årsagerne til at det er vanskeligt at skaffe arbejde til de indsatte har været diskuteret med 2 af områdets arrestforvarere og den ene af regionsværkmestrene. Det er opfattelsen, at den manglende beskæftigelse er en kombination af flere årsager – kalkulationssystemet er en af årsagerne, men det er opfattelsen, at det ikke er hovedårsagen til den nuværende beskæftigelsessituation.

Der kan peges på følgende faktorer:

1. Manglende ordretilgang pga. finanskrisen – firmaer, der tidligere leverede arbejde til arresthusene er lukket, ligesom flere virksomheder har trukket arbejde hjem for at undgå fyringer eller arbejdsfordeling.
2. Konkurrence på lønnen – Nogen virksomheder flytter beskæftigelsen til Kina og Østeuropa – idet arbejdet kan udføres billigere der.
3. Transportudgifter – Det er vanskeligt at hente ordrer hjem, når virksomhederne i tilgift til betalingen til arresthusene skal afholde udgifter til at få arbejdet transporteret til/fra arresthusene.
4. Højteknologi – Der findes i dag maskiner, som kan udføre de pakkeopgaver som tidligere blev udført i arresthusene.
5. Højere krav til det arbejde som skal udføres – Der stilles i forhold til tidligere krav om en meget lav eller nul fejlprocent, hvilket der ikke kan leves op til i arresthusene. Dels pga. det er indsatte, der ikke har samme motivation, som en ansat i en virksomhed, dels har man ikke ressourcerne til at føre en kvalitetskontrol, der kan garantere en fejlprocent på nul."

Jeg beder Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland om en samlet udtalelse om beskæftigelsessituationen på arresthusområdet og om at modtage en kopi af den seneste prognose der er udarbejdet.

2.1.3. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Aalborg

Af min rapport om inspektionen af Arresthuset i Aalborg den 26. februar 2003 fremgår følgende under pkt. 3.4 der indeholder en sammenfatning vedrørende arbejde, fritid og fællesskab:

"Under den afsluttende samtale med ledelsen gjorde jeg opmærksom på at arresthusets to hovedproblemer efter min opfattelse er beskæftigelsessituationen (og den heraf afledede mangel på fællesskab blandt de indsatte, herunder at de indsatte (som udgangspunkt) ikke har arbejdsfællesskab på cellerne) og indretningen og udnyttelsen af gårdtursarealerne. Jeg anførte at arresthuset burde overveje som kompensation for den manglende beskæftigelse mv. på anden måde at udvide fællesskabsmulighederne. Ledelsen oplyste hertil bl.a. at en udvidelse af fællesskabsmulighederne (og aktiviteter i det hele taget) efter ledelsens opfattelse forudsatte en øget personalenormering i arresthuset. Jeg henviser i øvrigt til punkt 6.16. vedrørende personalenormeringen.

Jeg har noteret mig at arresthuset prioriterer dét at skaffe arbejde til de indsatte højt, og jeg går ud fra at arresthuset også fremover vil tilstræbe at de indsatte som måtte ønske det, får tilbudt beskæftigelse.

Jeg har desuden noteret mig arresthusets bemærkninger om sikkerheds- og personalemæssige forhold mv. der kan vanskeliggøre en eventuel udvidelse af arbejdsmuligheder og øvrige aktiviteter i det hele taget.

Jeg er imidlertid af den opfattelse at det (generelt) er vigtigt – særligt i perioder hvor man ikke kan tilbyde de indsatte beskæftigelse – at kompensere for den manglende beskæftigelse og de heraf afledede manglende muligheder for arbejdsfællesskab. Jeg henviser desuden til at de indsatte som ikke kan beskæftiges på værkstederne, er låst inde på cellerne i lange perioder af dagen.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at overveje hvilke muligheder der er for at kompensere herfor – især i de perioder hvor arresthuset ikke kan tilbyde de indsatte nogen form for beskæftigelse. Jeg henviser herved til muligheden for øget fællesskab – fx cellefællesskab i løbet af dagen – og udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsaktiviteterne.

Jeg beder om at få oplysning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg går ud fra at arresthuset altid (efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde) udnytter mulighederne for at benytte alle arbejdspladserne på værkstederne.

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger ovenfor under pkt. 3.3. vedrørende gårdtursmulighederne."

Af opfølgingsrapport af 26. april 2004 fremgår følgende:

“Arresthuset har oplyst at arresthuset er opmærksom på problemet, men at det er vanskeligt at løse med den nuværende personalenormering. Arresthuset har dog oplyst at der hver formiddag er en funktionær der projektbeskæftiger indsatte og træner indsatte som er lægehenvist, i motionsrummet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Med den bemærkning at jeg går ud fra at arresthuset løbende er opmærksom på mulighederne for (yderligere) kompensation for manglende beskæftigelse, tager jeg det oplyste til efterretning.”

På inspektionstidspunktet den 16. marts 2011 kunne alle indsatte få tilbudt arbejde.

Af afsnittet om arbejde i arresthusets husorden fremgår følgende:

”Arbejde/arbejdspenge/arbejdstøj:

Du har ikke pligt til at være beskæftiget i arresthuset ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet, men du skal tilbydes beskæftigelse i arresthuset.

Hvis arresthuset på grund af manglende arbejdsopgaver ikke kan tilbyde dig beskæftigelse, får du udbetalt dagsdusør.

Hvis du ikke tager imod det arbejde, som du bliver tilbudt, bortfalder din ret til dagsdusør.

Det er som udgangspunkt celloarbejde, som arresthuset kan tilbyde dig. Du har derfor ikke krav på, at blive beskæftiget på arresthusets værksted.

Celloarbejde udleveres/afleveres kl. 08.00 til værkmesteren, som kommer til din celle.

Du kan låne arbejdstøj af arresthuset, såfremt arbejdet kan medføre tilsmudsning eller beskadigelse af egen beklædning. Vælger du at benytte egen beklædning, yder arresthuset ikke erstatning for eventuelle skader på tøjet.

Du vil blive tilbudt beskæftigelse ved indsættelsessamtalen. Hvis du senere ønsker beskæftigelse, skal du meddele det til personalet.

Arbejdsugen er fra mandag til søndag og du får udbetalt arbejdspengene om onsdagen om formiddagen. Du er bagudlønnet.

Arbejdstiden begynder kl. 08.00 – 11.30 (frokost)
kl. 12.30 – 15.30

De nærmere regler fremgår af beskæftigelsesbekendtgørelsen, straffuldbyrdeslovens § 38-42 (afsonere) og varetægtsbekendtgørelsens § 28 (varetægtsarrestanter), som du kan låne ved henvendelse til personalet.

Der er mulighed for at beskæftige op til 10 indsatte i arbejdskælderens."

Arresthuset i Aalborg oplyste under inspektionen at der var omkring 60 indsatte i arresthuset. 10 indsatte havde arbejde i arbejdskælderens, og 7 indsatte havde beskæftigelse på cellerne med forskellige typer af arbejdsopgaver.

Arresthuset i Aalborg oplyste endvidere under inspektionen at 3 indsatte har beskæftigelse som gangmænd. Gangmændene har opgaver med f.eks. maling, rengøring og interne flytninger.

2.1.4. Kompensation for manglende arbejde

Der udbetales dagsdusør hvis der ikke kan tilbydes beskæftigelse. Disse penge udbetales fra arresthusets driftsmidler da der ikke kommer nok indtægter fra beskæftigelse. Det medfører at der er færre driftsmidler til f.eks. reovering af bygninger.

De indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, er henvist til at opholde sig en stor del af tiden i deres celler. Dette rejser spørgsmålet om kompensation for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden.

Beskæftigelsessituationen – og den heraf afledte mangel på fællesskab blandt de indsatte – var også et problem i forbindelse med inspektionen af arresthuset i 2003. Jeg henviser til bl.a. pkt. 3.4 i rapporten om inspektionen af arresthuset i 2003.

Spørgsmålet om kompensation indgår også i det ovenfor omtalte svar af 28. september 2009 på spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg. Det er heri oplyst at de

indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter. I et senere svar af 18. maj 2010 på spørgsmål nr. 960 fra Retsudvalget har justitsministeren nævnt at arresthusene i tilfælde af mangel på beskæftigelse i produktionen har benyttet sig af muligheden for at etablere anden godkendt aktivitet. Det er nævnt at det kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende.

Med hensyn til kompensation i form af cellefællesskab i arbejdstiden fremgår det af direktoratets brev af 26. april 2010 i den sag som jeg af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene, at Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke anser det for forsvarligt generelt at etablere fællesskab i arbejdstiden.

Hvis to indsatte konkret fremsætter ønske om cellefællesskab (også) i arbejdstiden, vil ønsket blive imødekommet dersom ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod det. Direktoratet har ikke haft bemærkninger hertil, men har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for at søge om cellefællesskab, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg har noteret mig at husordenen beskriver at to indsatte kan arbejde sammen på en celle, og at de kan have fællesskab i arbejdstiden (hvis der ikke kan tilbydes beskæftigelse) såfremt det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod.

2.1.5. Arbejdsfællesskab i cellerne

Som det fremgår ovenfor i pkt. 2.1.3, var der på inspektionstidspunktet 10 indsatte der havde beskæftigelse i arbejdskælderen. Disse personer kan således arbejde i fællesskab.

Af pkt. 20 i fællesskabsvejledningen (nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner) fremgår det at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde to sammen i en celle dersom der er indsatte der ønsker dette. Arresthuset skal ved disse overvejelser være opmærksom på pladmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

Af direktoratets brev af 26. april 2010 (i den tidligere omtalte sag som jeg af egen drift har rejst over for direktoratet) fremgår det at Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn har udtalt at de indsatte vil kunne arbejde sammen på cellerne hvis det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod et sådant fællesskab. Direktoratet har som nævnt tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Den ovennævnte mulighed for efter en konkret vurdering af få tilladelse til at arbejde sammen på cellerne fremgår ikke af husordenens afsnit om arbejde. Imidlertid fremgår det af husordenen under afsnittet "Fællesskab" at to indsatte kan arbejde sammen på en celle under nærmere angivne omstændigheder som også angivet ovenfor.

2.2. Undervisning

2.2.1. Generelt

Der er, bl.a. på grund af mangel på ordrer på arbejde, i dag generelt større fokus på undervisning og uddannelse af de indsatte, jf. f.eks. bladet Kriminalforsorgen nr. 4, 2010, der har undervisning som tema.

Jeg er bekendt med at kriminalforsorgen den 21. og 22. juni 2010 holdt en konference om uddannelse.

Direktoratet har sammen med arrestinspektørerne kortlagt undervisningen i arresthusene i hele landet. Undersøgelsen har afklaret hvordan undervisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal anvendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om der er mulighed for at foretage en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se på hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via computer, og de indsatte vil hermed få mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg har i rapporten om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver anledning til. Jeg har modtaget svar i sagen, som fortsat vareserer.

Jeg er endvidere bekendt med de svar som justitsministeren henholdsvis den 28. september 2009, 18. maj 2010 og 9. juli 2010 har givet Folketingets Retsudvalg på spørgsmål nr. 1198, 956, 959, 960 og 1213 om undervisning. Første spørgsmål vedrører muligheden for at øge andelen af indsatte i uddannelse som følge af manglen på beskæftigelse. Andet spørgsmål vedrører de lærerkræfter der er til rådighed til undervisning, tredje spørgsmål studievejledning, fjerde spørgsmål undervisning eller anden godkendt beskæftigelse som kompensation for manglende arbejde, jf. også pkt. 2.1.4 ovenfor, og det sidste spørgsmål om der er tilstrækkelige muligheder for uddannelse under afsoning.

Det er bl.a. (i svaret på spørgsmål nr. 1198) nævnt at mulighederne for at indgå i et egentligt uddannelsesforløb som varetægtsfængslet begrænses af at opholdstiden typisk er forholdsvis kort. Dertil kommer at de fleste ældre arresthuse på grund af deres begrænsede størrelse og placering ikke har de fornødne muligheder for at etablere værksteder der lever op til kravene i forhold til at tilbyde kompetencegivende AMU-kurser og erhvervsuddannelsesforløb.

Det fremgår desuden af dette svar at direktoratet har iværksat et forsøg i Arresthuset i Odense med flere lærere tilknyttet via et samarbejde med Statsfængslet på Søbysøgård. Direktoratet vil i forbindelse med evaluering af dette forsøg overveje mulighederne for at udbrede modellen til de øvrige arresthuse.

Spørgsmålet om (udviklingen i) undervisningstimer i bl.a. arresthusene er også tema for spørgsmål nr. 1567 af 15. september 2010 fra Retsudvalget til justitsministeren.

Jeg er også bekendt med at der fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole i juni 2010 er kommet en rapport om uddannelse i fængslerne der også omtaler undervisning i arresthusene. Rapporten er den tredje undersøgelse i et forskningsprojekt om fængselsundervisning i Danmark. I sammenfatningen af undersøgelsens resultater er det bl.a. anført at undervisningen i arresthusene af de medvirkende i undersøgelsen beskrives som "meget værdifuld i forhold til at overkomme den usikre og psykisk belastende tid, det kan være at være varetægtsfængslet." De interviewede rejste også spørgsmål om hvorvidt tilbuddet om undervisning i arresthusene (svarende til 1 time om måneden pr. indsat) er tilstrækkeligt til at dække behovet.

Jeg rejste i brev af 14. september 2010 en sag af egen drift vedrørende den ovennævnte rapport. Det gjorde jeg efter at sagen havde været omtalt i pressen hvor det bl.a. var omtalt at de indsatte blev opfordret til at undgå at tilmelde sig undervisning.

I brev af 3. maj 2011 afsluttede jeg sagen og gengav følgende fra et brev af 24. januar 2011 fra direktoratet:

”I forhold til den vedlagte avisartikel om arresthusundervisningen kan det oplyses, at Direktoratet for Kriminalforsorgen i øjeblikket gennemfører en høring blandt fængslerne om omfanget af ventelister til undervisningen. Høringen er en opfølgning på (...) rapport[en], hvor det anføres, at enkelte indsatte har oplevet at blive opfordret til at undgå undervisning. Direktoratet ønsker med høringen at afdække omfanget af ventetid til undervisning.

Artiklens oplysning om, at indsatte i arresthusene i gennemsnit modtager 1 times undervisning om måneden finder direktoratet misvisende. Det er korrekt, at der tildeles arresthusene en times undervisning pr. indsat pr. måned, men med til forståelsen af dette tal hører, at langt fra alle ønsker at gøre brug af deres ret til beskæftigelse og af dem der gør, er det langt fra alle, der ønsker undervisning. Det til trods udløses der stadig en times undervisning pr. måned for alle varetægtsfængslede. Endelig skal der gøres opmærksom på, at en times undervisning som oftest anvendes til at undervise flere på en gang. Samlet set er det derfor misvisende, når det af artiklen fremgår, at indsatte i arresthuse kun kan modtage en times undervisning om måneden.”

Endvidere orienterede direktoratet mig om uddannelseskonferencen den 21. og 22. juni 2010.

2.2.2. Undervisningen i Arresthuset i Aalborg

Af pkt. 3.5 i min rapport om inspektionen af arresthuset i 2003 fremgår følgende:

“3.5. Undervisning

Arresthuset er efter det oplyste tildelt 650 undervisningstimer om året svarende til ¾ lærerstilling. Undervisningen har indtil udgangen af 2002 været varetaget af en lærer fra Statsfængslet på Kragshovede. Pr. 1. januar 2003 har arresthuset fået en ny lærer der er ansat af kommunen i en kombinationsstilling, og som ud over timerne i arresthuset har timer på en folkeskole. På tidspunktet for inspektionen kom læreren i arresthuset to gange om ugen.

Alle undervisningstimerne har været udnyttet fuldt ud i de senere år. Arresthuset oplyste at ikke alle indsatte der ønsker at deltage i undervisningen, har mulighed herfor, idet arresthuset ikke har et tilstrækkeligt antal timer. Arresthuset oplyste at have korresponderet med direktoratet om behovet for flere undervisningstimer i arresthuset og får måske flere timer tildelt i 2004.

Jeg beder direktoratet oplyse hvad der sker/er sket på baggrund af den nævnte korrespondance mellem arresthuset og direktoratet. Jeg bemærker at jeg ikke har set den omtalte korrespondance.

Der er mulighed for at 13-14 indsatte ad gangen kan deltage i undervisningen. Al undervisning foregår som enkeltmandsundervisning. Der undervises ikke alene i elementære læse-, skrive- og regnefærdigheder, men også fx i samfundsfag. Enkelte indsatte modtager undervisning i engelsk.

Tilbuddet om undervisning er åbent for alle indsatte. De indsatte orienteres om tilbuddet ved indsættelsessamtalen ligesom tilbuddet fremgår af husordenen, hvoraf det fremgår at undervisningen hovedsagelig foregår inden for normal arbejdstid. Det er under emnet undervisning også oplyst at de indsatte kan henvende sig til personalet hvis de har ønsker om at deltage i undervisningen, og at arresthusets lærer eventuelt kan være behjælpelig med yderligere muligheder for uddannelse i kriminalforsorgen.

...”

Af opfølgingsrapporten af 26. april 2004 fremgår følgende:

“Ad punkt 3.5. Undervisning

Arresthuset oplyste under inspektionen at ikke alle indsatte der ønsker at deltage i undervisningen, har mulighed herfor, idet arresthuset ikke har et tilstrækkeligt antal timer. Arresthuset oplyste at have korresponderet med direktoratet om behovet for flere undervisningstimer i arresthuset og måske ville få flere timer tildelt i 2004.

Jeg bad direktoratet oplyse hvad der sker/var sket på baggrund af den nævnte korrespondance mellem arresthuset og direktoratet (som jeg ikke havde set).

Direktoratet har oplyst at direktoratet netop havde imødekommet arresthusets ansøgning om flere timer til undervisning. Stillingen som arresthuslærer vil som følge heraf blive opnormeret til en fuldtidsstilling.

Jeg har noteret mig det oplyste."

I arresthusets husorden er der orientering om undervisningen i arresthuset.

Arresthuset oplyste under inspektionen at der undervises fire dage om ugen (mandag, tirsdag, torsdag og fredag) fra kl. 8.00 til kl. 14.30. Der er to lærere der underviser på skift. Den ene underviser i dansk, og den anden underviser i matematik og i brugen af pc'er.

Undervisningen foregår ifølge husordenen i hold med fire indsatte.

43 indsatte deltog på inspektionstidspunktet i arresthusets skoleundervisning.

Der er seks pc'er i arresthuset, og jeg forstod under inspektionen at det sikre netværk fungerer tilfredsstillende i Arresthuset i Aalborg.

Jeg har noteret mig at der ifølge husordenen er mulighed for at få undervisning i fællesskab med andre indsatte, jf. fællesskabsvejledningens pkt. 21.

Jeg beder arresthuset oplyse om udbuddet af undervisning svarer til efterspørgslen, både i forhold til antallet af timer og de fag der undervises i.

2.3. Behandling

De indsatte kan deltage i forskellige typer af behandling i kriminalforsorgens institutioner. Der satses mere på behandling i dag end tidligere.

De fleste tilbud om behandling er til indsatte med stofmisbrug, men der er også andre behandlingsprogrammer.

Der er forbehandling (motivationsbehandling) i Arresthuset i Aalborg. Under inspektionen så jeg et særligt lokale til samtaler mv. i forbindelse med behandlingen.

Under inspektionen oplyste arresthusets ledelse at man arbejder med "Bogø-projektet", og at der som regel er venteliste til forbehandlingen.

I husordenen er der orientering om muligheden for forbehandling. Det fremgår bl.a. at arresthuset har tilknyttet en misbrugsbehandler der kommer i arresthuset på alle hverdage.

2.4. Fritid

Foruden cellefællesskab 2 og 2 har de indsatte i fritiden mulighed for at benytte arresthusets kondirum. Rummet kan benyttes af 2 indsatte ad gangen.

Under inspektionen besigtigede jeg kondirummet, og en af de indsatte klagede til mig over en manglende kaldeknop i rummet. Se pkt. 4.3.

Der er oplysning om kondirummet i husordenen. Heraf fremgår det bl.a. at rummet kan benyttes fra kl. 14.30 - 19.45 af højst 2 indsatte ad gangen.

De indsatte kan også spille bordtennis. På inspektionstidspunktet var bordet gået i stykker, men det ville blive repareret. Af husordenen fremgår det at der er mulighed for at spille bordtennis fra kl. 18.00 - 19.00. Højst 4 indsatte kan spille ad gangen.

Jeg har noteret mig at der er mulighed for aktiviteter i fællesskab i fritiden.

Efter § 58, stk. 1, i straffuldbyrdelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 1162 af 5. oktober 2010), og § 77, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 544 af 27. maj 2011 om ophold i varetægt) skal de indsatte have mulighed for at holde sig orienteret ved bl.a. avislæsning.

I pkt. 6.7 i rapporten om inspektionen af arresthuset i 2003 indgik det at arresthuset holder Nordjyske Stiftstidende (i 1 eksemplar) som de indsatte kan låne. Jeg fandt i rapporten at arresthuset efter min opfattelse (med kun 1 eksemplar) ikke levede op til kravet om at stille avis til rådighed for de indsatte. Med opfølgningen på inspektionen blev spørgsmålet løst, idet der i arresthuset blev etableret en ordning med flere eksemplarer af Kristeligt Dagblad der dagligt blev leveret til arresthuset, og som blev stillet gratis til rådighed for de indsatte i arresthuset.

Af husordenen fremgår det at arresthuset råder over Nordjyske Stiftstidende, og at der på biblioteket er udenlandske aviser. Endvidere fremgår det at der abonneres på et antal gratisaviser som 24 timer og Urban.

3. Bygningmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af Arresthuset i Aalborg den 26. februar 2003 indeholder i pkt. 2 en beskrivelse af de bygningmæssige forhold.

Nedenfor under pkt. 3.1 følger en gennemgang af nogle udvalgte bygningmæssige forhold.

3.1. Udvalgte bygningmæssige forhold

3.1.1. Sikringscelle og observationscelle

Særligt om placeringen af sikringscellen og observationscellen skrev jeg i inspektionsrapport af 21. november 2003 følgende:

"Det blev oplyst at arresthusets personale ikke finder placeringen af sikringscellen og observationscellen hensigtsmæssig. Når en af cellerne er i brug, lukkes værkstederne, og muligheden for bordtennis bortfalder. Det kan endvidere være både besværligt og risikofyldt at transportere en urolig indsat ned ad arresthusets forholdsvis stejle trapper som har åbne trin og er for smalle til at tre mennesker kan gå ved siden af hinanden. Ledelsen havde et ønske om at sikringscelle i stedet blev indrettet i det nuværende lægeværelse i stueetagen. Ledelsen oplyste at der mindst to gange havde været uheld på trappen hvor personalet var kommet til skade.

Jeg er enig med arresthuset i at sikringscellens placering ikke er optimal. Jeg foretager dog ikke videre med hensyn til placeringen af cellen ud over at bemærke at jeg går ud fra at arresthuset og direktoratet ved en eventuel fremtidig større renovering/ombygning af arresthuset vil have en mere hensigtsmæssig placering af sikringscellen med i overvejelserne."

Under inspektionen blev det oplyst at problemet med at transportere en urolig indsat ned ad arresthusets trapper til kælderen nu søges løst med etableringen af en elevator.

Jeg har noteret mig det oplyste om etableringen af en elevator.

Problemet med placeringen af sikringscellen i forhold til beskæftigelse og fritidsaktiviteter for de indsatte samtidig med at cellen er i brug, løses ikke i forbindelse med etableringen af en elevator. Som jeg anførte i min tidligere rapport, er placeringen af sikringscellen ikke optimal.

*Jeg foretager mig dog ikke videre i den forbindelse – ud over på ny at bemærke at jeg fortsat går ud fra at arresthuset og direktoratet ved en eventuel fremtidig større reno-
vering/ombygning af arresthuset vil overveje dette.*

Under inspektionen besigtigede jeg sikringscellen. Jeg pegede i den forbindelse på nogle forhold som jeg gik ud fra ville blive udbedret med det samme.

I brev af 31. marts 2011 har arresthuset via arrestinspektøren, jf. brev af 6. april 2011, oplyst at arresthuset har foretaget fugning omkring nogle vinduesrammer og kaldetryk mv. Arresthuset har også udskiftet et metalnet ved et udluftningsgitter i sikringscellen.

*Jeg har noteret mig at disse arbejder nu er udført, og at min mundtlige henstilling un-
der inspektionen således er efterkommet.*

3.1.2. Gulve

Spørgsmål om gangarealer og gulvbelægning indgik i min rapport om inspektionen i arresthuset i 2003. Jeg henviser bl.a. til pkt. 2.1 i rapporten og opfølgingsrapporterne herefter, hvor det bl.a. blev oplyst at en ansøgning om linoleumsgulve indgik i priorite-
ringen for 2004-2007. I min rapport havde jeg bl.a. bemærket at asfaltbelægningen fremtræder uskøn og utidssvarende.

Under inspektionen spurgte talsmanden hvornår der ville komme nye linoleumsgulve i arresthuset.

Arresthuset oplyste at man endnu ikke er færdige med arbejdet.

Jeg beder om oplysninger om hvor langt arresthuset nu er kommet med udskiftning af gulvene.

Jeg beder endvidere om underretning når arbejdet med gulvbelægningen er færdigt.

*I mellemtiden beder jeg – også henset til den tid der nu er gået siden min sidste in-
spektion uden at gulvbelægningen er udskiftet – om en tidsplan for arbejdet.*

3.1.3. Gårdtur

Gårdtursarealet indgik i pkt. 2.3.6 i rapporten om inspektionen i 2003 og opfølgningen herpå. Selv om det indgik at gårdtursarealet er fredet, bemærkede jeg bl.a. at strålegårdskonstruktionen forekommer utidssvarende og uhensigtsmæssig. Dette skulle ses ud fra hensynet til de indsattes muligheder for gårdtur, også i fællesskab. I pkt. 3.3 indgik det således at de bygningsmæssige forhold førte til hindringer for fællesskab blandt de indsatte i forbindelse med gårdtur.

Der er siden inspektionen i 2003 foretaget nogle ændringer af gårdtursarealet. Hver anden mur er nedlagt så der er færre, men større gårde.

Talsmanden rejste spørgsmål om gårdtursarealet. Ingen af de tre øvrige ovennævnte samtaler med indsatte handlede om gårdtursarealet.

Talsmanden bemærkede at der kun er mulighed for gårdtur i strålegården. Der er således ikke mulighed for gårdtur uden for strålegården i de andre gårde i arresthuset.

Ledelsen oplyste at nogle (få) indsatte der ikke kan have gårdtur sammen med de øvrige indsatte, har gårdtur med ledsagelse af en fængselsfunktionær uden for strålegården. Jeg forstår at de andre gårde i arresthuset ikke er tilstrækkeligt sikrede.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt.

3.2. Ændringer siden sidst

Før inspektionen bad jeg arresthuset oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden sidste inspektion og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom – ud over den ændring af gårdtursarealet der er sket siden sidste inspektion. Endvidere bad jeg arresthuset om oplysninger om vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets standard.

I rapporten om den tidligere inspektion indgik bl.a. spørgsmål om el-installationer mv. I brev af 24. februar 2011 sendte arresthuset nogle skitser over arresthuset. Om ændringer i de bygningsmæssige forhold oplyste arresthuset følgende:

”Der er som nævnt i rapporten fra sidste inspektion foretaget ændringer af gårdtursarealet.

Derudover er el-installationerne på cellerne blevet renoveret.

Der er nu opsat nye stikkontakter, og hver celle har sin egen el-gruppe.

Vi har netop taget et nyt kontor i brug i stueetagen i vestfløjen, så der nu er 2 betjentkontorer på denne etage.

Vi er aktuelt i gang med en større renovering af husets kloakker og faldstammer. Der er skiftet eller renoveret en betydelig del af de udvendige kloakker, og de fleste faldstammer, i den del af arresten der er bygget omkring 1943, er blevet udskiftet med nye.

Det medfører, at håndvaske m.v. udskiftes i cellerne og der monteres nye spejle der limes på væggen af sikkerhedsmæssige grunde.

Arbejdstilsynet har givet arresten påbud om at sikre bedre adgangsveje til sikringscellen. I den anledning er det nu planlagt at etablere en elevator i enden af vestfløjen.

Der er indhentet tilbud på projektet. Nu afventer arkitektens arbejde og kommunens godkendelse.”

Arresthuset oplyste under inspektionen at renovering af kloakker siden november 2010 har givet nogle gener for de indsatte i cellerne. De indsatte havde ikke klaget over dette, og man var fra arresthusets side glad for den forståelse de indsatte havde vist i denne forbindelse.

Arresthuset oplyste også at køkkenet siden sidste inspektionen var blevet bygget om.

For så vidt angår det oplyste om byggeprojektet med en elevator henviser jeg til pkt. 3.1 ovenfor.

3.3. Den generelle vedligeholdelsesstandard

Som nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandard, herunder inventarets stand, var.

Arresthuset oplyste under inspektionen at bygningerne og noget af inventaret er nedslidt, og at man mangler økonomiske ressourcer.

Under inspektionen så jeg nogle enkelte celler i arresthuset.

Jeg går ud fra at arresthuset løbende er opmærksom på celleinventarets og bygningens stand. Jeg henviser til mine øvrige bemærkninger i denne rapport.

4. Samtaler med indsatte

Under inspektionen havde jeg som nævnt – ud over med talsmanden – samtaler med tre indsatte. Samtalerne vedrørte både generelle forhold i arresthuset og de indsatte egne sager mv.

Talsmanden havde forud for samtalen under inspektionen læst den endelige rapport om inspektionen i 2003.

Nedenfor følger en gennemgang af nogle af de emner som jeg drøftede med talsmanden og de indsatte.

4.1. Talsmandsordningen

Talsmanden oplyste under inspektionen at han havde bedt om at der blev afholdt talsmandsmøde i december 2010. Først i starten af marts 2011 var der talsmandsmøde i arresthuset.

Under inspektionen pegede jeg på betydningen af en formaliseret talsmandsordning med faste talsmandsmøder, dagsorden og referat samt systematisk opfølgning på de spørgsmål der rejses under møderne.

Ledelsen oplyste under inspektionen at der er talsmandsmøde cirka 1 gang hver 3. måned. Ledelsen oplyste endvidere at forskellige forhold i arresthuset kan drøftes løbende i forbindelse med den daglige kontakt og efter anmodningsseddel til ledelsen.

Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland oplyste under inspektionen at det i den kommende husorden for Arresthuset i Aalborg ville komme til at fremgå at der er talsmandsmøde hver 2. måned. Dette og øvrige forhold om talsmandsordningen er nedfældet i husordenen.

Ledelsen oplyste i øvrigt at der skrives referat af møderne, og husordenen inddrager spørgsmål om dagsorden mv.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.2. Toiletter

4.2.1. Flydende håndsæbe og papirhåndklæder

Talsmanden gjorde – på baggrund af inspektionsrapporten fra 2003 – under inspektionen den 16. marts 2011 opmærksom på at der ikke er flydende håndsæbe og papirhåndklæder på toiletterne i arresthuset.

I rapporten om inspektionen i 2003 indgik det i pkt. 2.3.1 at der dengang ikke var opsat beholdere med flydende sæbe og papirhåndklæder på toiletterne.

Jeg har i mine inspektioner ofte inddraget en henstilling fra Direktoratet for Kriminalforsorgen til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at (det indgår i overvejelserne i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse at) udskifte håndsæbe og håndklæder med henholdsvis flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller.

Under rundgangen så jeg bl.a. at der på et toilet ikke var engangshåndklæder eller håndklæderulle, ligesom der ikke var sæbe på toilettet ved et af besøgsrummene. Ved i hvert fald én håndvask så jeg at der kun var et stykke håndsæbe (og ikke flydende håndsæbe). Nogle steder er der elektrisk håndtørrer.

Under rundgangen i arresthuset og det afsluttende møde med ledelsen henstillede jeg – på baggrund af direktoratets tilkendegivelse herom – til ledelsen at der skal være flydende håndsæbe og papirhåndklæder eller f.eks. varmluftsblæser på alle toiletter i arresthuset.

Endvidere gjorde jeg ledelsen opmærksom på at en enkelt varmluftsblæser umiddelbart ikke fungerede.

I brev af 31. marts 2011 oplyste Arresthuset i Aalborg at arresthuset sikrer sig at der er funktionsdygtige elektriske håndtørre på alle de indsattes toiletter, eller at der ophænges engangshåndklæder (i papir). Arresthuset ville endvidere installere sæbeautomater med flydende håndsæbe på alle de indsattes toiletter.

Jeg går ud fra at det ovennævnte nu er sket og således at min ovennævnte henstilling under inspektionen er blevet fulgt.

Jeg går i forlængelse heraf ud fra at arresthuset med jævne mellemrum holder øje med at der er flydende håndsæbe og engangshåndklæder/varmluftblæser på samtlige toiletter i arresthuset.

4.2.2. Toiletter og badeværelse

Talsmanden oplyste at toiletterne er gamle og nedslidte, og at de er svære at gøre ordentligt rene.

Under min rundgang så jeg toiletterne, og jeg er enig i at hvert fald nogle af toiletterne ikke er i god stand.

Tilsvarende gælder for et badeværelse med brusebad som jeg besøgte under inspektionen.

F.eks. er en håndvask i badeværelset på gangen monteret i knæhøjde. Samme håndvask var i øvrigt beskidt og/eller rustpletet.

Arresthusets ledelse udtrykte enighed i det ovennævnte.

Samme dag drøftede jeg spørgsmålet med ledelsen i arresthuset. Ud over at spørgsmålet beror på om at der er økonomi til at forbedre toiletterne, oplyste arresthusets ledelse at der skal ansøges om tilladelse til ombygninger mv. hos Kulturarvsstyrelsen fordi arresthuset er en fredet bygning.

Jeg går ud fra at håndvasken i knæhøjde på et baderum er en såkaldt rengøringsvask, der ikke bliver brugt af de indsatte til at vaske sig ved, børste tænder mv.

Jeg beder arresthuset oplyse hvad man efter inspektionen den 16. marts 2011 har foretaget eller vil foretage sig, herunder i forhold til at ansøge Kulturarvsstyrelsen om tilladelse til ombygning med henblik på en forbedring af toilet- og badeforholdene for de indsatte.

4.3. Kondirum

Talsmanden oplyste at kondirummet ofte trænger til rengøring. Talsmanden oplyste endvidere at indsatte ikke kan få lov til – under træningen – at gå på toilettet som ligger cirka 15 meter fra kondirummet. Det blev forklaret at hvis en indsat vil på toilettet under træningen på 45 minutter, så stopper træningen for begge indsatte i kondirummet. Talsmanden nævnte også at der ikke er nogen kaldeknop i kondirummet.

Jeg viderebragte under inspektionen bemærkningerne om rengøring til ledelsen, og jeg går ud fra at man vil være opmærksom på dette.

Ledelsen oplyste at det ikke forholder sig som beskrevet af talsmanden. Ledelsen oplyste således at der er en kaldeknop i lokalet. Endvidere oplyste ledelsen at de indsatte har lov til at gå på toilettet under træningen, og at begge indsatte efter toiletbesøg kan træne videre i kondirummet.

Jeg besigtigede kondirummet under inspektionen den 16. marts 2011.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.4. Tv-kanaler

Talsmanden oplyste at der er omkring 25 tv-kanaler i arresthuset, men at nogle indsatte ønsker arabiske tv-kanaler.

Ledelsen oplyste at arresthuset har en aftale med den lokale antenneforening om levering af den store tv-pakke, og at pakken også omfatter arabiske tv-kanaler.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.5. Køleskabe

Talsmanden udtrykte utilfredshed med at der ikke er køleskab på cellerne.

I min rapport om inspektionen af arresthuset i 2003 skrev jeg herom følgende i pkt. 6.4:

”De indsatte har ikke køleskab i cellerne, og der er heller ikke noget fælles køleskab. De indsatte har i stedet en køletaske i cellen. Køletasken er standardudstyr i cellerne. De indsatte kan få skiftet deres køleelementer morgen og aften i forbindelse med at gangmanden bringer mad rundt. Opslag herom findes på afdelingernes opslagstavler. Det er arresthusets opfattelse at de indsatte er tilfredse med ordningen, og at denne også fungerer tilfredsstillende om sommeren. Ledelsen oplyste at de indsatte ikke siden 1997 havde udtrykt ønske om køleskabe. Ledelsen oplyste at brandmyndighederne ville modsætte sig at der blev stillet køleskabe på gangene, og at der formentlig ville opstå problemer mellem de indsatte på grund af stjalne madvarer.

Jeg har noteret mig oplysningen om at de indsatte ikke siden 1997 har udtrykt ønske om køleskabe, og at de indsatte er tilfredse med ordningen med køleta-

sker. Herefter og under hensyn til at ingen af de indsatte jeg talte med under inspektionen, bragte spørgsmålet om køleskabe op, foretager jeg ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

Jeg går ud fra at arresthuset vil tage spørgsmålet om anskaffelse af køleskabe op til fornyet overvejelse hvis de indsatte fremsætter ønske herom. Jeg bemærker herved at jeg fra inspektioner af andre arresthuse hvor fælles køleskabe er opstillet, er bekendt med at tyveri af madvarer fra køleskabene ikke udgør noget alvorligt problem.”

Under inspektionen så jeg at der ikke er køleskab på fællesarealerne.

De indsatte har fortsat køletasker med udskiftelige køleelementer på cellerne.

Talsmanden bemærkede over for mig at han er bekendt med at arresthuset har fået et tilbud på indkøb af køleskabe, og at der er omkring 60.000 kr. på tv-kontoen. Direktoratet for Kriminalforsorgen vil ikke tillade at disse penge bruges til indkøb af køleskabe. Det skyldes ifølge arresthuset at køleskabe er celleinventar.

Arresthuset oplyste at arresthuset for tiden ikke har økonomiske midler til at indkøbe køleskabe til cellerne, og direktoratet har ikke bevilget midler hertil.

Jeg oplyste over for ledelsen under inspektionen at der måtte være tale om ingen eller meget få arresthuse der aktuelt ikke har køleskab enten i cellerne eller på fællesarealerne.

Jeg anbefalede under inspektionen at arresthuset arbejdede på at finde en løsning vedrørende de indsattes adgang til køleskab. Jeg henviste herved til rapporten om inspektionen i 2003.

Jeg beder arresthuset oplyse mig om udfaldet af arresthusets overvejelser for at finde en løsning vedrørende de indsattes adgang til køleskab.

4.6. Udlændinge

På min forespørgsel oplyste talsmanden at der på inspektionstidspunktet cirka var 1/3 (dvs. omkring 20) udenlandske indsatte i arresthuset.

I rapporten om inspektionen i 2003 indgik det i pkt. 5 at der dengang var 10-20 udenlandske indsatte, fordelt på 5-6 nationaliteter, i arresthuset.

Ledelsen oplyste at der på inspektionstidspunktet var 3 udlændinge som ikke talte og forstod dansk.

4.6.1. Husorden på engelsk

I pkt. 6.12 i rapporten og opfølgningen derpå om inspektionen af arresthuset i 2003 indgik det at husordenen ikke fandtes på andre sprog. Jeg henviser også til rapporten om min inspektion af Arresthuset i Sønderborg.

Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland oplyste under inspektionen den 16. marts 2011 at husordenen for Arresthuset i Aalborg, jf. pkt. 1 ovenfor, kommer til at foreligge på engelsk for udlændinge som ikke forstår dansk.

Arrestinspektøren har telefonisk den 9. juni 2011 oplyst over for en af mine medarbejdere at husordenen på engelsk er under udarbejdelse.

Jeg beder om underretning når husordenen foreligger på engelsk.

4.6.2. Oversættelse mv.

Folketingets Ombudsmand rejste i forbindelse med inspektion den 6. maj 2009 af Statsfængslet i Nyborg en generel sag om oversættelse mv. for udenlandske indsatte. Baggrunden herfor var bl.a. at der i Statsfængslet i Nyborg er et større antal udlændinge.

Nogle af de problemstillinger der blev rejst i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Nyborg, kan gøre sig gældende for alle kriminalforsorgens institutioner hvor der er udlændinge der ikke forstår dansk. Som nævnt var der på inspektionstidspunktet 3 udlændinge i Arresthuset i Aalborg som ikke talte og forstod dansk.

I brev af 22. juni 2009 blev Direktoratet for Kriminalforsorgen bedt om en udtalelse. Det indgik i brevet at jeg under inspektionen den 6. maj 2009 havde en samtale med en indsat om nogle sprogproblemer den pågældende havde oplevet i forbindelse med en sag om disciplinærstraf i Statsfængslet i Nyborg.

I brevet af 22. juni 2009 blev det umiddelbart lagt til grund at en stor del af de ansatte i Statsfængslet i Nyborg kan tale engelsk i et omfang der giver dem mulighed for at give i hvert fald en mundtlig oversættelse fra dansk til engelsk i mindre komplicerede sager.

I brevet blev der også henvist til at myndighederne har en forpligtelse til at sikre sig at de bliver forstået af udenlandske indsatte som ikke forstår dansk. Der blev i den forbindelse henvist til sagen i Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, s. 240 f, med omtale af bl.a. vejledningen til forvaltningsloven pkt. 32 f og til de Europæiske Fængselsregler, der også omtaler spørgsmålet.

Om generelt informationsmateriale for udenlandske indsatte oplyste direktoratet følgende i brev af 22. oktober 2009:

"Generelt vedrørende information om gældende regler til udenlandske indsatte kan det oplyses, at de to informationsfoldere 'Information om anholdelse og varetægtsfængsling' samt 'Information om afsoning af fængselsstraf' er oversat til 23 fremmedsprog. Folderne er lagt ud på Kriminalforsorgens hjemmeside med henblik på at institutionerne printer dem ud til de indsatte.

Der er derudover udarbejdet en særlig vejledning for udvisningsdømte, som findes på Kriminalforsorgens intranet og er oversat til 6 fremmedsprog. Denne vejledning er udarbejdet med henblik på udlevering til de udvisningsdømte indsatte."

I pkt. 73 i Torturkomitéens rapport om besøget i februar 2008 i bl.a. Statsfængslet i Nyborg indgik det bl.a. at nye indsatte modtager information på et sprog som de forstår.

På baggrund af ovennævnte høring af 22. juni 2009 oplyste direktoratet bl.a. følgende i brev af 22. oktober 2009:

"Den praksis, der er gældende for de (...) udenlandske indsatte er beskrevet i cirkulæreskrivelse nr. 11671 af 27. november 1992 om anvendelse af tolk. Heraf fremgår følgende:

Det er anstaltens/arresthusets opgave i det enkelte tilfælde at sikre sig, at den indsatte forstår, hvad der foregår. Anstalten/Arresthuset vurderer, om det er nødvendigt at tilkalde tolk, eller om kommunikation kan ske på anden måde, for eksempel ved at anvende et andet sprog end indsattes modersmål. Anvendelse af

tolk vil efter en konkret vurdering navnlig kunne være nødvendig ved indsættelsen og i tilfælde, hvor den indsatte efter reglerne skal have adgang til at udtale sig, inden afgørelsen træffes, fx ved anvendelse af disciplinærstraf, anbringelse i enrum, overførsel fra åben til lukket institution og i forbindelse med frakendelse af udgangstilladelse. Herudover bør det særligt overvejes, om tolkebistand — eventuelt efterfølgende — er nødvendig i tilfælde, hvor der er foretaget indgreb over for indsatte/varetægtsarrestanter, som har karakter af tvangsindgreb, fx i forbindelse med visitation, anbringelse i sikringscelle, ved anvendelse af håndjern og i forbindelse med magtanvendelse i øvrigt. Endvidere kan der være særlig anledning til at overveje, om tolkebistand er nødvendig i forbindelse med lægelig vurdering og behandling af indsatte/varetægtsarrestanter. Hvis der er benyttet andet sprog end dansk, skal notater, forhørsrapporter mv., som udfærdiges i forbindelse med afgørelsen, angive, hvilket sprog der er anvendt og hvilken tolkebistand, der eventuelt er benyttet. Det bemærkes, at tolkebistand i øvrigt kan være påkrævet for at opfylde forvaltningslovens regler om vejledning, begrundelse eller lignende. Medindsatte kan eventuelt benyttes som tolk, såfremt den indsatte er indforstået hermed.”

Direktoratet oplyste endvidere i brevet af 22. oktober 2009 om praksis i Statsfængslet i Nyborg som jeg ikke har gengivet her.

I brev af 11. januar 2010 fra ombudsmanden til direktoratet blev det bemærket at cirkulæret (fra 1992) umiddelbart måtte læses sådan at det vedrører tolkebistand i form af mundtlig oversættelse. En forståelse af at der i et mindre omfang sker skriftlig oversættelse, blev fremhævet af ombudsmanden. Således afventedes udfaldet af direktoratets yderligere igangsatte generelle overvejelser vedrørende indsattes adgang til eventuelt også at få skriftlig oversættelse af f.eks. breve og konkrete afgørelser – og i den forbindelse om behovet for revidering af cirkulæreskrivelsen fra 1992 om anvendelse af tolk.

Den 23. december 2010 afgav direktoratet en udtalelse til ombudsmanden. I brevet orienterede direktoratet om at direktoratet havde udstedt cirkulæreskrivelse nr. 106 af 22. december 2010 om tolkning (Til Kriminalforsorgens anstalter, arresthuse og pensioner). Cirkulæreskrivelsen ophævede cirkulæreskrivelse nr. 11671 af 27. november 1992 om anvendelse af tolk.

Direktoratet havde til brug for sine overvejelser indhentet udtalelser fra Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Rigspolitiet.

Direktoratet redegjorde i udtalelsen af 23. december 2010 for sin opfattelse af reglerne på området. I udtalelsen henviste direktoratet til cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 og bemærkede at den nye cirkulæreskrivelse i et vist omfang svarer til den hidtil gældende fra 1992. Direktoratet bemærkede endvidere at cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 dog har et bredere anvendelsesområde, og at skrivelsen udtrykkeligt regulerer både mundtlig og skriftlig tolkning (oversættelse).

Af cirkulæreskrivelsen fremgår således bl.a. følgende om – hel eller delvis – skriftlig oversættelse af en afgørelse mv. til indsatte modersmål eller eventuelt et andet sprog som den pågældende forstår:

”Afgørelser m.v., der meddeles skriftligt, affattes som udgangspunkt på dansk. Det er imidlertid også i disse tilfælde institutionens opgave at sikre sig, at den indsatte udlænding forstår afgørelsen. Den skriftligt meddelte afgørelse skal derfor i fornødent omfang ledsages af en mundtlig forklaring af afgørelsens indhold, herunder vejledning om klageadgang. Den mundtlige kommunikation sker på samme måde som angivet ovenfor.

...

Der vil kunne forekomme tilfælde, hvor den indsatte – selv om afgørelsen mundtligt er forklaret som anført foran – kan have et berettiget krav på at få en afgørelse eller centrale dele heraf skriftligt oversat til indsatte modersmål eller eventuelt et andet sprog. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor det skønnes af væsentlig betydning for den indsatte, at denne kan fremvise dokumentation for et givent forhold over for hjemlandet eller andre udenlandske myndigheder. Såfremt institutionen ikke selv kan forestå den skriftlige oversættelse, kan dette ske ved at benytte en tolk. Institutionen afholder i disse tilfælde udgiften til eventuel skriftlig tolke- eller oversættelsesbistand.”

I brev af 3. februar 2011 til direktoratet blev det bemærket at ombudsmanden havde antaget at direktoratets generelle overvejelser, i højere grad end det havde vist sig at være tilfældet, også vedrørte spørgsmålet om hel eller delvis skriftlig oversættelse af konkrete afgørelser og lignende i kriminalforsorgens institutioner. Det blev noteret at cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 udtrykkeligt regulerer både mundtlig og skriftlig tolkning. I forlængelse heraf blev det noteret at der efter direktoratets opfattelse, som den nu kommer til udtryk generelt i cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010, ville kunne forekomme tilfælde hvor den indsatte – selv om afgørelsen mundtligt er forklaret – kan have et berettiget krav på at få en afgørelse eller centrale dele heraf

skriftligt oversat til indsattes modersmål eller eventuelt et andet sprog. Som eksempel herpå henvises der til at dette "f.eks. kan være tilfældet hvor det skønnes af væsentlig betydning for den indsatte, at denne kan fremvise dokumentation for et givent forhold over for hjemlandet eller andre udenlandske myndigheder."

I brev af 3. februar 2011 indgik det at cirkulæreskrivelsen ikke er udtømmende, og at der således kan være andre tilfælde hvor myndighederne bør eller skal udarbejde en, hel eller delvis, skriftlig oversættelse af en afgørelse eller lignende til et sprog som den indsatte forstår. Herefter blev det besluttet ikke at gøre mere i sagen. Følgende fremgår af ombudsmandens afsluttende brev i sagen til direktoratet:

"Om der kan være behov for skriftlig oversættelse i andre tilfælde end dem der måtte være omfattet af cirkulæreskrivelsen, har jeg med dette brev ikke taget endeligt stilling til. Problemstillingen giver mig imidlertid anledning til generelt at bemærke at udenlandske indsatte i f.eks. et dansk fængsel efter min opfattelse kan befinde sig i en situation der ikke er fuldt ud sammenlignelig med den situation der kan foreligge i forbindelse med bistand til forståelsen af en sag om opholdstilladelse eller lignende på udlændingeområdet. Hertil kommer at der på straffuldbyrdelsesområdet kan forekomme afgørelser der efter omstændighederne må anses for at være straf lignende.

I lyset heraf vil jeg fremover ved klagesagsbehandling og ved inspektionerne i kriminalforsorgens institutioner være opmærksom på tilfælde hvor der eventuelt – udover cirkulæreskrivelsen af 22. december 2010 – måtte være et behov for, hel eller delvis, skriftlig oversættelse af en afgørelse eller lignende til et sprog som den indsatte forstår."

Herefter blev den generelle sag om oversættelse mv. afsluttet. I slutningen af udtalelsen blev det bemærket at der kan være tilfælde hvor myndighederne bør eller skal udarbejde en hel eller delvis skriftlig oversættelse af en afgørelse eller lignende til et sprog som den indsatte forstår, og at spørgsmålet giver anledning til nogen retlig tvivl.

Jeg henviser til det ovenfor anførte i den generelle sag om oversættelse mv. i kriminalforsorgens institutioner som også kan blive relevant i Arresthuset i Aalborg, hvor 3 ud af 20 udenlandske indsatte efter det oplyste ikke forstod dansk.

4.6.3. Udenlandske aviser

Som det fremgår af pkt. 2.4 ovenfor, gælder det efter § 58, stk. 1, i straffuldbyrdelsesloven og § 77, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen at de indsatte skal have mulighed for at holde sig orienteret ved bl.a. avislæsning. Efter stk. 3 i begge de nævnte bestemmelser bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser mv. på deres eget sprog.

For så vidt angår adgangen til udenlandske aviser, er det i pkt. 196 i varetægtsvejledningen (vejledning nr. 46 af 30. maj 2011 om bekendtgørelse om ophold i varetægt) anført at der – afhængigt af andelen af udenlandske indsatte – bør være 1 til 2 udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de indsatte. Arresthuset vil kunne opfylde forpligtelsen ved at udskrive aviser (eller dele heraf) fra internettet.

Spørgsmålet om de udenlandske indsattes adgang til aviser blev ikke nærmere berørt under inspektionen.

Af husordenen fremgår det at der er adgang til udenlandske aviser via biblioteksordningen og udskrifter fra internettet.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.6.4. Udenlandske indsattes kontakt til hjemlandets repræsentationer

Som det fremgår ovenfor under indledningen til pkt. 4.6, var der på inspektionstidspunktet tre udlændinge som ikke taler og forstår dansk. Jeg er ikke bekendt med om disse udlændinge var i en situation hvor de havde behov for kontakt til deres hjemland.

Følgende fremgår af § 51 i straffuldbyrdelsesloven:

§51. En indsat har ret til mindst ét ugentligt besøg af mindst én times varighed og så vidt muligt af to timers varighed. Der kan i den enkelte institution gives tilladelse til besøg i videre omfang end nævnt i 1. pkt.

Stk. 2. En indsat har uden de i stk. 1 nævnte begrænsninger ret til at modtage besøg af den advokat, der er beskikket for eller valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag. Det samme gælder besøg i øvrigt af advokater, der efter retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Stk. 3. En udenlandsk indsat har uden de i stk. 1 nævnte begrænsninger ret til samtale med hjemlandets diplomatiske eller konsulære repræsentanter.”

En tilsvarende bestemmelse som § 51, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven findes i vare-tægtsbekendtgørelsens § 40, stk. 3.

Husordenens afsnit om besøg omtaler ikke retten i § 51, stk. 3, for udenlandske indsatte til samtale med hjemlandets diplomatiske eller konsulære repræsentanter.

Jeg foreslår at straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 3, om udenlandske indsatte ret til besøg – ud over de almindelige tidsmæssige rammer i stk. 1 (ét ugentligt besøg af mindst én times varighed) – skrives ind i husordenen for Arresthuset i Aalborg.

4.7. Købmandsforretningen

Flere af de indsatte som jeg talte med, ønskede at klage til mig over den købmandsforretning som leverer varer til arresthuset.

Det blev anført at varerne er dyre. Som eksempel oplyste flere indsatte om prisen på 1,5 liter sodavand, og at man ikke får returpant for flasken.

Ledelsen i arresthuset oplyste at der ikke ved indkøb af sodavand betales for panten, og at man derfor ikke får returpant.

Arresthusets ledelse oplyste endvidere at købmanden ikke har kontakt til et almindeligt supermarked, men en større kiosk. Ledelsen har forgæves forsøgt at etablere kontakt til et supermarked.

Priserne i arresthuset er efter det oplyste de samme som i kiosken uden for arresthuset.

Det blev endvidere anført af de indsatte at varernes sidste salgsdato ofte er tæt på at være overskredet, og at nogle varer (f.eks. frugt) ofte er for gamle.

I forlængelse af inspektionen sendte jeg i brev af 22. marts 2011 sagen til videre behandling hos Arresthusinspektøren for Midt- og Nordjylland. Jeg bad om at blive underrettet i sagen.

Den 25. marts 2011 fik jeg i brev af 23. marts 2011 svar fra arrestinspektøren. Følgende fremgik bl.a. af svaret:

"(...) arresthusets oplysninger om, at købmanden afviser, at hun leverer varer, der er for gamle eller tæt på udløbsdatoen. Jeg har på det foreliggende grundlag ikke fundet anledning til at antage, at købmanden med vilje leverer varer, der er for gamle eller er for tæt på udløbsdatoen til, at de kan anvendes.

Dog har jeg ikke fundet at kunne udelukke, at der i enkeltstående tilfælde kan være leveret varer, der ikke er helt friske eller som ikke kan anvendes frem til den påstemplede udløbsdato eftersom det forekommer i alle dagligvarebutikker. Dette har jeg antaget, at De er bekendt med.

Jeg skal opfordre Dem til at henvende Dem til arresthusets personale, såfremt at De fremover konstaterer forekomster af 'for gamle' varer. Derved får arresthuset mulighed for at drøfte reklamationerne med købmanden og får bedre mulighed for at sikre sig, at der til enhver tid bliver leveret varer af en kvalitet og holdbarhed, som hvis de indsatte skulle handle i en almindelig dagligvarebutik.

For så vidt angår Deres klage over, at priserne er for høje kan jeg henholde mig til arresthusets oplysninger om, at Købmanden tager de samme priser som i sin butik og at man i øvrigt forgæves har forsøgt, at skaffe lavprisleverandører til arresthuset."

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.8. Celledørsåbning og personalets tone

4.8.1. Celledørsåbning

Talsmanden oplyste at personalet aldrig banker på når de skal ind på en celle. Det blev forklaret at de indsatte oplever at nogle fængselsfunktionærer er "lidt hårde med nøglen".

Under inspektionen oplyste jeg over for ledelsen i arresthuset at det er min opfattelse at personalet normalt skal banke på celledøren før de låser celledøren op.

Arresthusets ledelse er enig i min opfattelse og ville være opmærksomme på dette spørgsmål.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har også tidligere erklæret sig enig i dette.

Jeg henviser til det ovennævnte og foretager mig ikke mere på dette punkt.

4.8.2. Personalets tone

Talsmanden oplyste at personalets tone indimellem kan være lidt hård, og at nogle af fængselsfunktionærerne kan være "lidt racistiske".

Under inspektionen drøftede jeg en konkret klage over personalets tone og temaet generelt med ledelsen i arresthuset.

Arresthuset var enig med mig i at en episode med visse nærmere beskrevne udtalelser – hvis den var forløbet som den indsatte beskrev den – er helt uacceptabel. Da sagen ikke var konkretiseret yderligere, kunne jeg ikke umiddelbart gøre mere for den indsatte som havde klaget til mig.

Folketingets Ombudsmand er National Forebyggelsesmekanisme efter at ombudsmanden blev tildelt opgaven i forbindelse med Danmarks ratifikation af tillægsprotokollen til FN's torturkonvention OPCAT (Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment). OPCAT-protokollen omfatter grusom, umenneskelig og nedværdigende behandling, jf. herved også artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).

Der er udgivet en årsrapport om OPCAT's virksomhed for 2009. Følgende indgår:

"Personalet der står for (...) bevogtningen, har pligt til at vise de indsatte respekt både i sprog og handling. Den frihedsberøvede skal tiltales og omtales uden at der er tale om overfusning, men må samtidig affinde sig med at tonen beroende på situationen kan være kontant, bydende og grovere end almindelig høflighed tilsiger."

Sager hvor indsatte oplever at være blevet udsat for racistiske udtalelser mv., er generelt svære at undersøge hvis forholdene ikke konkretiseres. Indsatte har mulighed for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen i sådanne sager. Herefter kan der også klages til Folketingets Ombudsmand.

Jeg henviser til det ovennævnte og foretager mig ikke videre på dette punkt.

4.9. Cellekald

Talsmanden oplyste at der indimellem kan gå op til 30-45 minutter fra en indsat der ønsker at komme på toilet, bruger cellens kaldeknop, og til personalet kommer for at ledsage den indsatte til toilettet.

Som eksempel oplyste talsmanden at der havde været en situation med ventetid på 30 minutter kl. cirka 22.00. Talsmanden mente at fængselsfunktionærerne venter til der er flere kald, eller at de ikke kommer med det samme fordi de ser tv i arbejdstiden.

Ledelsen oplyste at det normalt ikke er tilladt at se tv i arbejdstiden, og at personalet heller ikke har tid til det. Ledelsen oplyste endvidere at man ikke mener at der er de ventetider som talsmanden oplyste om.

Der kan dog være andre opgaver i arresthuset at tage sig af, ligesom de fysiske forhold med få toiletter kan være en del af forklaringen på ventetid hvis flere indsatte ønsker at komme på toilettet samtidig.

I min rapport om inspektion af Arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel i 2009 skrev jeg bl.a. følgende:

"I Folketingets Ombudsmands rapport af 24. maj 2005 om inspektionen af arrestafdelingen i 2004 blev spørgsmålet om den tid der går for besvarelse af kald fra de indsatte, f.eks. i forbindelse med ønske om at komme på toilettet, behandlet. Spørgsmålet vedrørte også den tid der går fra den indsatte kalder på klokken, til personalet kommer, efter benyttelse af toilet- og baderummene hvor indsatte er låst inde under benyttelsen.

Ledelsen oplyste under inspektionen i 2004 at der undtagelsesvist kan gå op til maksimalt 15 minutter, og at ventetiden som regel skyldes at personalet er bundet af andre opgaver.

Talsmanden oplyste under inspektionen den 27. oktober 2009 at det er normalt at man skal vente 20-30 minutter for at komme på toilettet, og det er sket at der er gået 1 time. Talsmanden oplyste også at der kan gå 20 minutter fra man bliver hentet igen på toilettet.

Nogle af de øvrige indsatte som jeg talte med under inspektionen, oplyste også at der kan gå meget lang tid i de ovennævnte situationer. En indsat oplyste at han engang havde ventet 45 minutter.

Ledelsen oplyste under den aktuelle inspektion at det er korrekt at der kan gå op til 20 minutter.

Den Europæiske Komité til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Vanærende Behandling eller Straf (CPT) – herefter Torturkomitéen – besøgte Danmark fra den 11. til den 20. februar 2008 og aflagde bl.a. besøg i arrestafdelingen i Politigårdens Fængsel.

Efter artikel 3 i EMRK gælder det at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdig behandling eller straf. Flere indsatte havde over for Torturkomitéen i februar 2008 rejst spørgsmålet om ventetiden i forbindelse med toiletbesøg.

Det indgår i pkt. 28 i torturkomitéens rapport – efter min læsning og oversættelse fra engelsk til dansk – at ventetiderne ved toilet kald havde ført til at nogle indsatte angiveligt havde været tvunget til at forrette deres nødtørft i plastikposer i cellerne. Sådant en situation kunne – hvis det var sandt – efter komitéens opfattelse anses for at være nedværdigende behandling i EMRK artikel 3's forstand.

Som det fremgår af citatet fra rapporten ovenfor, indgik det i komitéens rapport at indsatte angiveligt kunne risikere at vente op til 20 minutter før de kunne komme på toilettet, især hvis flere indsatte ringede samtidig. Det indgik endvidere at den typiske ventetid var mellem 2 og 10 minutter.

Komitéen anerkendte i rapportens pkt. 28 – også efter min læsning og oversættelse – at forsinkelser kan forekomme, især i tilfælde hvor der er tale om indsatte som har udvist truende eller voldelig adfærd og kræver særlige personalemæssige sikkerhedsforanstaltninger. Hvis en sådan indsat kalder på fængselsbetjentene om natten, og sikkerhedshensyn tilsiger at 3 betjente er til stede, kan der gå mere end 10 minutter før den indsatte kommer på toilettet.

...

Jeg har noteret mig at Københavns Fængsler og Direktoratet for Kriminalforsorgen er opmærksomme på problemet og til stadighed prioriterer opgaven med at besvare toilet kald fra de indsatte.

I den forbindelse har jeg også noteret mig at det er opfattelsen hos ledelsen i Københavns Fængsler at toilet kald besvares inden for få minutter, og at det er sjældent at der går op til 10 minutter.

At der i visse tilfælde kan gå mere end 10 minutter på grund af sikkerhedsmæssige forhold og andre forhold, som f.eks. flere samtidige opkald, har jeg ingen bemærkninger til.

Det er kritisabelt hvis der – i tilfælde hvor ingen særlige forhold gør sig gældende – kan gå mere end 20 minutter, og op til 30-45 minutter (som oplyst af talsmanden og en indsat som jeg talte med under inspektionen), fra en indsat ringer på, til personalet kommer til den indsatte for at ledsage ham/hende til toilettet. Om forholdene er således, har jeg ikke mulighed for at bekræfte eller afkræfte (...).”

I forlængelse af min inspektion af Arresthuset i Aalborg den 16. marts 2011 henviser jeg til det som jeg har anført ovenfor om EMRK artikel 3 og Torturkomitéens udtalelser.

Det er kritisabelt hvis der i Arresthuset i Aalborg – i tilfælde hvor ingen særlige forhold gør sig gældende – kan gå omkring 30 minutter (som oplyst af talsmanden og af flere indsatte som jeg talte med under inspektionen). Om forholdene er således som anført af de indsatte, har jeg ikke mulighed for at afklare nærmere, og på den baggrund foretager jeg mig herefter ikke mere på dette punkt.

5. Sager

Som nævnt i pkt. 1 bad jeg under inspektionen om de seneste 10 sager hvori Arresthuset i Aalborg har truffet afgørelse om anbringelse i observationscelle forud for den 9. februar 2011 (varslingstidspunktet).

Endvidere bad jeg om at låne sagsakterne i de seneste 10 sager om anbringelse i sikringscelle, også forud for den 9. februar 2011.

Med brev af 17. marts 2011 sendte arresthuset 10 sager om anbringelse i observationscelle og 10 sager om sikringscelle. Der er ikke klaget til Direktoratet for Kriminalforsorgen i nogen af sagerne.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Aalborg har jeg modtaget Instruks om kompetence og bemyndigelse til Arresthusene i Midt- og Nordjylland, der er ud-

stedt af Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland i februar 2011. Jeg er fra min inspektion af Arresthuset i Holstebro den 6. marts 2008 bekendt med de kompetence-regler der tidligere gjaldt for Arresthuset i Aalborg, og som har været gældende for nogle af de ovennævnte sager. De tidligere og nuværende regler er ens i forhold til de i denne rapport omhandlede sager. Endvidere har jeg fra inspektionen af Arresthuset i Holstebro et dokument om målsætninger for gennemgang af disciplinærsager mv. i arresthusene i det midt- og nordjyske område.

Sagerne om sikringscelle er gennemgået nedenfor under pkt. 5.1. Sagerne om observationscelle er gennemgået nedenfor under pkt. 5.2.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anbringelserne i de enkelte tilfælde. Min gennemgang har været koncentreret om hvorvidt de procedureregler der gælder på de to områder, er blevet fulgt.

5.1. Sager om sikringscelleanbringelse

5.1.1. Indledning

De 10 anbringelser i sikringscelle fandt sted i perioden fra den 23. juni 2010 til den 13. december 2010, dvs. i en periode på ca. ½ år.

Rapporterne omfatter i alt 10 indsatte. 6 af de indsatte var varetægtsarrestanter og 4 var afsonere.

I nogle af sagerne om anbringelse i sikringscelle er der tale om forudgående anbringelse i observationscelle. Det kan således generelt forekomme at der er truffet beslutning om anbringelse i observationscelle, og at der efterfølgende bliver truffet en beslutning om anbringelse i sikringscelle på grund af den indsatte adfærd under indsættelsen i observationscellen. Der kan også blive tale om at en sikringscelleanbringelse bliver afløst af en observationscelleanbringelse.

Der skete fiksering i 9 af de 10 tilfælde om anbringelse i sikringscelle, jf. nærmere pkt. 5.1.8.

5.1.2. Retsgrundlag

Anbringelse i sikringscelle er reguleret i straffuldbyrdslovens § 66 og sikringsmiddelbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 791 af 25. juni 2010 om anvendelse af sik-

ringsmidler i fængsler og arresthuse, der trådte i kraft den 1. juli 2010). Denne bekendtgørelse afløste bekendtgørelse nr. 67 af 14. januar 2010, der trådte i kraft den 1. februar 2010, og som finder anvendelse i 1 af de 10 sager. Sagen vedrører anbringelse i sikringscelle den 23. juni 2010.

Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 48 af 28. juni 2010, der afløste vejledning nr. 5 af 19. januar 2010 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Straffuldbydelseslovens § 66 og bekendtgørelsen finder også anvendelse for vare-tægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 91.

5.1.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle, er angivet i straffuldbydelseslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle, herunder tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, kan efter bestemmelsen i § 66, stk. 1, kun finde sted hvis det er nødvendigt for

- at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1),
- eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2).

Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages hvis det efter indgrebs formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. § 66, stk. 2.

Anbringelserne skete i 8 tilfælde for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1). I de 2 resterende tilfælde skete anbringelsen for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2).

5.1.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde en rapport om anvendelse af sikringscelle, herunder tvangsfiksering. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen.

Vejledningen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse angiver ikke hvad begrundelsen skal indeholde. Det fremgår således ikke at begrundelsen skal

indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og en angivelse af hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet, samt en angivelse af de faktiske omstændigheder der er lagt til grund for afgørelsen, sådan som det er tilfældet ved observationscelleanbringelse, jf. pkt. 5.2.4.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en udtalelse af 19. januar 2011 i sagen om min inspektion den 10.-12. november 2008 af Statsfængslet i Vridsløselille oplyst at den udførlige beskrivelse af kravene til begrundelsens indhold i vejledningen om udelukkelse fra fællesskab formentlig er medtaget på grund af de særlige sagsbehandlingsregler der følger af forvaltningslovens § 9, stk. 4. Beskrivelsen sikrer opmærksomhed på at der skal udfærdiges notat til sagen i sager om udelukkelse, og at dette notat skal opfylde kravene i forvaltningslovens § 24, også selv om den indsatte ikke har adgang til aktindsigt i sagen efter forvaltningslovens § 9, stk. 4. Direktoratet har desuden udtalt at direktoratet ikke har fundet det nødvendigt at medtage en sådan udtrykkelig beskrivelse af begrundelseskravet i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler.

Rapport om anvendelse af sikringscelle skal ske ved elektronisk indrapportering i klientsystemet, jf. vejledningens pkt. 9. Den elektroniske rapport i klientsystemet om sikringscelle indeholder ikke et punkt med overskriften "Begrundelse", men punkter med overskriften "Beskrivelse af episoden" og "Anbringelse påkrævet for at".

Under sidstnævnte punkt er der i de 10 sager en henvisning til retsgrundlaget for anbringelsen i det konkrete tilfælde.

Der er desuden i alle sagerne anført en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle i form af en redegørelse for det faktiske hændelsesforløb forud for anbringelsen under punktet "Beskrivelse af episoden".

I en sag (2010/551/00390-008) om anbringelse i sikringscelle den 5. august 2010 kl. 15.30 er der henvisning til at den indsatte bl.a. er "mærkelig, nærmest psykotisk". Endvidere er det nævnt at den indsatte begyndte at pille i nogle store sår som han havde på kroppen. Endvidere fremgår det at han talte til væggen mv. Den indsatte blev anbragt i sikringscelle efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1, nr. 2, hvorefter der kan ske anbringelse for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.

Jeg går ved denne gennemgang af sagerne som nævnt ikke ind i en nærmere vurdering af selve beslutningen om anbringelse i sikringscelle i de enkelte tilfælde.

Dog giver ovennævnte sag mig anledning til at bemærke at "Beskrivelse af episoden" – og således begrundelsen – for mig at se ikke indeholder oplysning om at den indsatte i ovennævnte sag skønnedes at ville forsøge selvmord eller anden selvbeskadigelse. Jeg beder på den baggrund om en udtalelse om sagen og går ud fra at der i udtalelsen også tages stilling til om den indsatte i stedet for skulle have været behandlet efter reglerne om anbringelse i observationscelle.

Jeg har – bortset fra min anmodning om oplysninger i ovennævnte sag – ingen bemærkninger til begrundelserne i sagerne.

Med hensyn til begrundelse for beslutninger om fiksering i forbindelse med anbringelse i sikringscelle henvises til pkt. 5.1.8. nedenfor.

5.1.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3, skal anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev anvendt magt over for den indsatte ved anbringelsen i sikringscelle i 9 tilfælde ud af de 10 sager som jeg har modtaget. Der var f.eks. tale om brug af håndledstryk, armsnoningsgreb, benlås og fastspænding af arme og/eller ben. I en sag blev der brugt håndjern som den indsatte havde haft på under sin transport til Arresthuset i Aalborg fra Statsfængslet i Vridsløselille.

5.1.6. Kompetence

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om at anbringe en indsat i sikringscelle og herunder eventuelt fikseren den indsatte, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1.

Også beslutning om ophør af sikringscelleanbringelse træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den der er bemyndiget dertil efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller en anden kompetent person så hurtigt som muligt un-

derrettes om det passerede, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, sidste punkt. Rapporten skal indeholde oplysning om institutionens underretning efter denne bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt.

De lokale kompetenceregler skal være fastlagt udtrykkeligt i lokale regler, jf. pkt. 10 i direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Det er institutionens leder, dvs. arrestinspektøren, der har kompetencen til at fastsætte lokale regler.

I forbindelse med inspektionen modtog jeg som nævnt Instruks om kompetence og bemyndigelse til Arresthusene i Midt- og Nordjylland fra februar 2011 som omfatter både anbringelse i sikringscelle og anbringelse i observationscelle. Som også nævnt er jeg fra en inspektion af Arresthuset i Holstebro bekendt med de kompetenceregler der tidligere (før februar 2011 går jeg umiddelbart ud fra) gjaldt for bl.a. Arresthuset i Aalborg, og som har været gældende for nogle af de sager som jeg har modtaget og gennemgået i denne rapport. Reglerne er ens.

Det fremgår med nogle stort set ensartede formuleringer af begge kompetenceregler at der i sager om anbringelse i sikringscelle gives bemyndigelse til at den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, kan træffe beslutning hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra en kompetent person.

I 7 af 10 tilfælde blev beslutningen om anbringelse i sikringscelle truffet af en fængselsbetjent. I de 3 øvrige tilfælde blev beslutningen truffet af en overvagtimester.

Som det vil fremgå straks nedenfor, er der i sager hvor afgørelsen om anbringelse i sikringscelle er truffet af en fængselsbetjent, sket underretning.

Bortset fra i 1 tilfælde hvor der må være tale om en teknisk fejl i forbindelse med udfyldelse af skemaet, er underretning ofte sket omkring en halv time efter beslutningen om anbringelsen. Der gik således mellem 25 og 35 minutter efter anbringelserne den 4. september 2010, 15. september 2010, 15. november 2010 og 4. december 2010 til der skete underretning.

Ombudsmanden har tidligere udtalt at underretning der sker mere end 15 minutter efter en sikringscelleanbringelse, efter en sproglig fortolkning af begrebet "omgående" i det dagældende sikringscirkulære ikke var omfattet heraf medmindre der var konkrete grunde til at underretning ikke kunne finde sted tidligere (Folketingets Ombuds-

mands beretning for 1995, s. 647). I et senere cirkulære der er videreført i sikringsmiddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt., er "omgående" ændret til "så hurtigt som muligt". Grænsen for hvor sent der kan ske underretning, har dog efter min opfattelse ikke rykket sig afgørende ved denne ændring.

Det fremgår ikke af rapporterne i de ovennævnte tilfælde hvor underretning skete mellem 25 og 35 minutter efter anbringelsen, at der var konkrete grunde til at underretning ikke skete på et tidligere tidspunkt.

Jeg har ikke fundet grundlag for at afklare om der i de enkelte sager var konkrete grunde til at underretning ikke skete inden for 15 minutter, men bemærker kun generelt at der – hvis der er sådanne konkrete grunde – efter min opfattelse bør gøres noget om disse grunde.

Det fremgår af sagerne at beslutning om fiksering i 9 tilfælde blev truffet af den samme som traf beslutningen om anbringelse i sikringscelle. I en enkelt sag (om en anbringelse den 19. november 2010) er feltet "Afgørelse truffet af: under overskriften "Fiksering ved anbringelsen" ikke udfyldt.

Jeg har ikke fundet grundlag for at afklare baggrunden for at feltet i én sag ikke var udfyldt, idet jeg går ud fra at der er tale om en enkeltstående fejl. Jeg går ud fra at det i sagen var den samme person som traf beslutning om anbringelsen, som også traf beslutning om fiksering ved anbringelsen.

Feltet til oplysning om hvem der traf beslutningen om ophør af anbringelsen, er udfyldt i 8 af 10 sager med oplysninger om for- og efternavn, men uden stillingsbetegnelse. Jeg kan andetsteds i nogle af sagerne se at det er en fængselsbetjent der har truffet afgørelse om at bringe anbringelsen til ophør.

Jeg modtog som nævnt en instruks fra februar 2011 om kompetence mv. Det fremgår af instruksen at arrestforvareren eller overvagtmasteren efter omstændighederne inddrages i sagsbehandlingen. Alle rapporter forelægges efterfølgende arrestforvareren eller overvagtmasteren. Af den tidligere instruks fremgik tilsvarende. Endvidere modtog jeg i forbindelse med inspektionen af Arresthuset i Holstebro i 2008 et dokument fra arrestinspektøren om Målsætning for gennemgang af disciplinærsager mv. i det midt- og nordjyske område. Dokumentet vedrører også sager om anbringelse i sikringscelle og observationscelle og indeholder oplysning om at det på nærmere angi-

ven måde er hensigten at der 2 gange om året foretages en gennemgang af sagstyperne i de 12 arresthuse i området.

Det fremgår ikke om nogle af rapporterne har været set igennem af en leder (der i givet fald ikke har haft bemærkninger til rapporterne). De elektroniske blanketter der nu anvendes, indeholder ikke rubrikker til et sådant notat om ledelsens bemærkninger.

Sådanne rubrikker har der været i rapporter som jeg tidligere har modtaget i forbindelse med inspektioner. Jeg henviser f.eks. til min inspektion af Arresthuset i Køge i 1999.

I pkt. 10 i direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner er det bl.a. nævnt at de lokale regler der bør udfærdiges når kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, også bør indeholde nogle arbejdsgange der gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I forbindelse med opfølgningen på min inspektion i 2005 af Anstalten ved Herstedvester har Direktoratet for Kriminalforsorgen bl.a. oplyst at institutionens leder bør føre et løbende tilsyn med området, f.eks. i form af stikprøvevis gennemgang af sagerne. Jeg henviser også til f.eks. min rapport af 16. maj 2011 om min inspektion af Arresthuset i Køge den 27. april 2010.

Fra sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Holstebro er jeg som nævnt bekendt med at Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland den 28. oktober 2009 har udfærdiget en skriftlig målsætning for gennemgang af flere sagstyper i de 12 arresthuse der hører under arrestinspektøren, herunder sager om anbringelse i sikringscelle.

Følgende fremgår af materialet:

"Det er hensigten, at der 2 gange om året foretages en gennemgang af nedenævnte sagstyper i de 12 arresthuse i det midt- og nordjyske område.

Gennemgangen vil omfatte de seneste 10 sager af hver sagstype.

Såfremt gennemgangen af de 10 sager viser, at disse er særligt fejlbehæftede, vil et yderligere antal sager blive gennemgået, ligesom der i løbet af året vil blive foretaget yderligere 1-2 stikprøvekontroller af om forventningerne til sagsbehandlingen opfyldes.

Der udfærdiges i forbindelse med gennemgangen et notat med de bemærkninger, hver enkelt sag har givet anledning til. Bemærkningerne sammenfattes i en konklusion.

Der afholdes møde med sagsbehandlerne (arrestforvarere og overvagtimestre) hvor bemærkningerne bliver gennemgået og drøftet. Arresthuset modtager en kopi af noter samt konklusionen.

Forventningen er, at arresthusene tilpasser sagsbehandlingen i overensstemmelse med de bemærkninger, der er anført i konklusionen.

Ved den efterfølgende gennemgang, vil det ligeledes blive påset om punkterne i konklusionen er blevet efterlevet.

Hvis dette ikke er tilfældet, vil det blive drøftet med arresthuset, hvorledes efterlevelsen sikres fremadrettet. Resultatet af denne drøftelse vil blive noteret i konklusionen.”

Jeg beder arrestinspektøren om at oplyse om der har været foretaget en gennemgang af rapporter om sikringscelleanbringelse i arresthuset, og i så fald om at underrette mig om resultatet af denne gennemgang.

5.1.7. Undersøgelse for genstande mv.

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte er i besiddelse af på sin person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

Omklædning indebærer ifølge sikringsmiddelvejledningens pkt. 7, 1. afsnit, at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Derudover skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 6, stk. 2, at der ”normalt” skal ske omklædning. Der skal således i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af om der (undtagelsesvis ikke) skal ske omklædning.

Hverken straffuldbyrdelsesloven, sikringsmiddelbekendtgørelsen eller vejledningen indeholder en bestemmelse om notatpligt i forbindelse med visitation og omklædning. I de anvendte blanketter er der felter til angivelse af hvorvidt der er sket undersøgelse

af den indsatte person og omklædning, og disse felter er udfyldt i alle tilfælde. Der er desuden et felt til bemærkninger om visitation og omklædning. Dette felt er beregnet til notat i tilfælde hvor der ikke sker (visitation og) omklædning – eller eventuelle andre bemærkninger om visitation og omklædning. Hvis der ikke sker (visitation og) omklædning, skal årsagen hertil angives.

I 9 tilfælde, dvs. alle bortset fra 1, blev de indsatte visiteret i forbindelse med indsættelsen i sikringscelle. I de samme 9 tilfælde blev den indsatte også omklædt. I bemærkningsfeltet i den ene sag hvor der ikke skete omklædning, er der indført en begrundelse herfor.

Før der gennemføres en undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod det, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1625 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte i alle tilfælde blev orienteret i overensstemmelse med den nævnte bestemmelse.

5.1.8. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbyrdelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis det er nødvendigt.

Der blev som tidligere nævnt truffet beslutning om fiksering i 9 tilfælde, og i nogle af tilfældene blev beslutningen herom truffet samtidig med beslutningen om selve anbringelsen. I 1 sag er feltet vedrørende "Fiksering ved anbringelsen" ikke udfyldt, og jeg går ud fra at der i denne ene sag ikke skete fiksering. I 2 sager skete beslutningen om fiksering først henholdsvis 5 og 30 minutter efter anbringelse. I 1 sag skete der fiksering før anbringelse i sikringscellen hvilket jeg går ud fra skyldes en teknisk fejl i den elektroniske rapport.

Jeg går ud fra at der i den sidstnævnte sag er tale om en fejl i angivelsen af tidspunktet for anbringelsen i sikringscelle, men jeg har ikke fundet grundlag for at afklare dette forhold nærmere.

I alle tilfælde, bortset fra 1 hvor der alene blev brugt bælte, er der anvendt både bælte, hånd- og fodremme.

Det fremgår af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 13, stk. 1, at rapporten skal indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen også for eventuel tvangsfiksering. Af vejledningens pkt. 9 fremgår det desuden at det bør sikres at det fremgår af notatet om der eventuelt har fundet fiksering sted, hvilke fikseringsmidler der har været anvendt, og en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for omfanget heraf.

Der er ikke i nogen af rapporterne gjort notat om nødvendigheden af fiksering, men der er som nævnt under pkt. 5.1.4 i beskrivelsen af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for i hvert fald selve anbringelsen i sikringscelle.

Der er heller ikke skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere – og som det er sket i 9 tilfælde, samtlige – fikseringsmidler.

Jeg går ud fra at der altid foretages en konkret vurdering af fikseringens omfang, og at der således ikke altid anvendes samtlige fikseringsmidler. Således har jeg noteret mig at der i 1 tilfælde blev brugt alene 1 fikseringsmiddel (bælte), og i 1 anden sag skete der ikke fiksering.

Jeg går i forlængelse heraf ud fra at fastspænding med alle fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Spørgsmålet om notat ved fiksering indgik (også) i pkt. 8 i rapporten om den tidligere inspektion af Arresthuset i Aalborg.

Jeg mener at det er en fejl hvis der ikke gøres notat om begrundelsen for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang i de enkelte sager. Jeg henviser til sikringsmiddelvejledningens pkt. 9, sidste afsnit, og jeg går ud fra at notatpligten vil blive indskærpet.

Om udstrækningen af fikseringen henviser jeg til pkt. 5.1.12.

5.1.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende medmindre lægen skønner et sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering, som der var tale om i 1 tilfælde, skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 6.

Der skal således efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, ske tilkald af læge i alle tilfælde med tvangsfiksering, men det er lægens ansvar at vurdere om der skal foretages tilsyn som dog kun må undlades hvis det anses for åbenbart unødvendigt. Reglen om lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse med fiksering adskiller sig derved fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering og ved anbringelse i observationscelle hvor der altid skal gennemføres tilsyn hvis der tilkaldes læge.

Det følger af vejledningens pkt. 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme måde som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6. Efter vejledningens pkt. 6, 2. afsnit, skal der gøres notat første gang lægen er søgt tilkaldt, og – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg.

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle, gøre notat om tilsynet. Efter stk. 2 skal notatet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv. Og så tilsyn som læge og sygeplejerske foretager, skal noteres, jf. vejledningens pkt. 10, 3. afsnit, hvoraf fremgår at den faste vagt ved tvangsfiksering (jf. nedenfor under pkt. 5.1.10) er ansvarlig for at alle tilsyn noteres, herunder tilsyn ved sygeplejerske og læge.

Den elektroniske rapport i klientsystemet indeholder punkter med overskrifterne "Lægen tilkaldt", "Lægen genkaldt" og "Lægetilsyn foretaget". Desuden er der gjort plads til lægens bemærkninger (eventuelt i form af et resumé).

I alle 10 sager skete der tilkald af læge, og der er notat om tidspunktet for tilkaldet i rubrikken hertil.

Ved tvangsfiksering skal læge efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, som nævnt, tilkaldes "straks". Det følger af vejledningens pkt. 5, 2. afsnit, at udgangspunktet (som hidtil) vil være at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsatte afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at tilvejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af sygeplejersken kan ske i løbet af ganske få minutter.

Ombudsmanden har tidligere udtalt at lægetilkald 10 minutter (eller senere) efter anbringelsen (fikseringen) ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tog til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

Tilkald af læge skete i 1 af de 9 tilfælde hvor der skete fiksering (og tilkald af læge), samtidig med fikseringen.

I 1 sag skete der ikke fiksering, og lægen blev tilkaldt 25 minutter efter anbringelsen i sikringscellen.

I 1 tilfælde er det angivet at lægen blev tilkaldt kl. 11.45, selv om beslutningen om anbringelsen i sikringscellen blev truffet kl. 12.25, og dette må bero på en teknisk fejl.

I 2 tilfælde skete tilkald af lægen mindre end 10 minutter efter fikseringen. I 2 tilfælde skete tilkald efter mere end 10 minutter (og mindre end 20 minutter), og i de sidste 4 tilfælde skete der lægetilkald efter mere end 20 minutter.

Det er beklageligt at lægetilkald i flere af de sager som jeg har gennemgået, ikke skete straks, men i 6 sager efter mere end 10 minutter (og op til omkring en halv time efter anbringelsen).

Jeg går ud fra at ledelsen vil indskærpe pligten til at tilkalde læge "straks", jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5.

Hvis der i konkrete tilfælde er særlige grunde til at tilkald af læge ikke kan ske straks, bør der i øvrigt efter min opfattelse gøres notat om årsagen hertil.

Der blev gennemført lægetilsyn med den indsatte efter anbringelsen i sikringscelle i 4 af de tilfælde hvor der skete fiksering, og i 1 yderligere tilfælde.

Efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 5, er det lægen der skal vurdere om tilsyn i det konkrete tilfælde kan undlades. Det fremgår også udtrykkeligt af vejledningens pkt. 5, hvor der er anført følgende: "Personalet skal give lægen de faktiske oplysninger om den indsattes tilstand, hvorefter vurderingen af eventuelle sygdomstegn bør overlades til lægen. I forbindelse med tilkald af læge er det således normalt ikke personalets opgave at foretage en vurdering af den indsattes eventuelle sygdom eller tilskadekomst".

I 5 tilfælde skete der ikke lægetilsyn, og i 1 af disse tilfælde er der henvist til en journal som jeg ikke har set. I de øvrige tilfælde, bortset fra 1, er der ikke under feltet "Lægens bemærkninger/resumé" skrevet bemærkninger.

Jeg går ud fra at lægen i forbindelse med tilkaldet – på baggrund af personalets oplysninger om den indsattes tilstand og den indsattes egen holdning til spørgsmålet om tilsyn – i de ovennævnte 5 tilfælde konkret har vurderet at lægetilsyn ikke var nødvendigt. Hvis det er korrekt antaget, burde det i de relevante tilfælde være fremgået af notatet i rubrikken til lægens bemærkninger at lægen skønnede at tilsyn ikke var nødvendigt.

Reglerne om sikringscelleanbringelse med fiksering indeholder ingen retningslinjer for hvornår lægetilsynet skal finde sted. Heller ikke forarbejderne til straffuldbyrdsloven angiver retningslinjer for hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver kun at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forbindelse med inspektion af (det tidligere) Statsfængslet i Horsens præciseret at det således er lægens ansvar at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver. Ombudsmanden tog i denne sag til efterretning at det var i overensstemmelse med reglerne i det tidligere gældende sikringscellecirkulære at der kan gå op til 2 timer før lægetilsyn finder sted.

Lægetilsynene fandt sted efter henholdsvis 22 og 25 minutter, 45 minutter og 1 time.

I 1 tilfælde gik der over 5 timer inden der skete lægetilsyn. Det drejer sig om en sag hvor den pågældende tidligere havde været i observationscelle.

Da der er tale om et enkeltstående tilfælde hvor der gik væsentlig mere end 2 timer fra tilkald til tilsyn, og efter en gennemgang af sagen, foretager jeg mig ikke mere under dette punkt.

Der skal foretages notat om tilsyn, herunder lægetilsyn, der ud over oplysning om tidspunktet for tilsynet skal indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2.

I ingen af de tilfælde hvor der var lægetilsyn efter anbringelsen i sikringscelle, fremgår navnet på den læge der udførte tilsynet. I 1 tilfælde er der dog henvist til en journal som jeg ikke har set.

Lægens bemærkninger er i ingen tilfælde gengivet i bemærkningsfeltet.

Det er en fejl at lægens bemærkninger ikke fremgår af rapporterne i de 10 sager som jeg har modtaget.

5.1.10. Fast vagt

Efter straffuldbyrdeslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

En fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale der ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte, jf. vejledningens pkt. 4, afsnit 1.

Efter vejledningens pkt. 4, afsnit 2, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Forståelsen af begrebet "fast vagt" er f.eks. behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af (det tidligere) Statsfængslet i Horsens. Spørgsmålet blev behandlet igen i forbindelse med min senere inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille. Direktoratet udtalte sig den 22. januar 2001 og 14. oktober 2002 om direktoratets forståelse og informerede i brev af 9. maj 2003 kriminalforsorgens institutioner herom. Af brevet fremgår det at direktoratet ikke mener at en turnusordning hvor den enkelte funktionær

kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig måde tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har herved blandt andet lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder om fikseringen skal ophæves. Direktoratet bemærkede at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren efter en konkret vurdering afløses efter en periode på en halv times varighed, f.eks. fordi det viser sig at den indsatte er meget udsældende eller spyttende mv.

Nogle af tilsynsnotaterne er skrevet af en anden end den der udførte tilsynet. Ved et af tilsynsnotaterne i en af rapporterne er det noteret at en fængselsbetjent (angivet med fornavn) overtager vagten, men samtlige notater om tilsyn i den efterfølgende periode frem til ophøret af sikringscelleanbringelsen er skrevet af en anden (en overvagtmeester) uden at det fremgår at der skulle være tale om notat om tilsyn som en anden (den angivne fængselsbetjent) skulle have udført. I mangel af oplysninger om det modsatte lægger jeg til grund at tilsyn er udført af den person der har gjort notat herom.

Tilsynene er foretaget af forskellige personer der hver især ofte har ført tilsyn i lang/længere tid ad gangen, herunder hele tiden under anbringelsen.

Jeg lægger til grund at der er udpeget en fast vagt, og jeg har noteret mig at den faste vagt har udført mange på hinanden følgende tilsyn med den indsatte.

Ved 6 af anbringelserne med fiksering er tilsyn med den indsatte under sikringscelleanbringelsen bl.a. – i forskelligt omfang i de enkelte sager – foretaget af personer der er nævnt som deltagere i eller vidne til episoden.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på det anførte i vejledningen om at personer der har deltaget i den aktuelle fiksering, så vidt muligt ikke bør fungere som vagt under sikringscelleanbringelsen.

5.1.11. Tilsyn ved personalet

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, og vejledningens pkt. 10, skal enhver der tilser den indsatte, herunder en fast vagt, som nævnt gøre notat om tilsyn, herunder tidspunktet for tilsyn. Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde

fikseringen og anbringelsen. Notatet skal ifølge bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skrives på et observationskema der ikke længere er et særligt observationskema, men en integreret del af sikringscellerapporten i klientsystemet, jf. vejledningens pkt. 10.

Er den indsatte fikseret, skal der udfærdiges notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter.

I den blanket der findes i klientsystemet, stemples automatisk det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. I sagen om min inspektion af Arrestafdelingen i (det tidligere) Statsfængslet i Horsens har direktoratet oplyst at det ikke er muligt teknisk at ændre på dette forhold. Problemet med at observationstidspunktet ikke registreres (stemples), må derfor løses ved at den der indtaster observationerne, i (begyndelsen af) hvert notat anfører tidspunktet for observationen. Direktoratet har desuden oplyst at denne fremgangsmåde er beskrevet i online-hjælpen i klientsystemet.

Der er ved alle tilsynene gjort notat om de indsattes tilstand.

Den ovennævnte fremgangsmåde har umiddelbart været brugt i alle tilfælde, således at tidsangivelserne ofte er angivet og viser at notatet ofte er gjort i tidsmæssig forlængelse af tilsynet.

I enkelte tilfælde går der dog et par timer før der gøres notat om det første tilsyn efter anbringelsen. Det drejer sig f.eks. om 2 sager fra den 19. november 2010 vedrørende 2 forskellige indsatte.

Jeg har ingen bemærkninger til hyppigheden af tilsyn i de øvrige tilfælde der umiddelbart overholder kravet om tilsyn "mindst" hvert kvarter.

Notatet om tilsynet med den indsatte skal – foruden oplysning om den indsattes tilstand – indeholde eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen i sikringscelle og tvangsfikseringen. Dette henleder jeg generelt opmærksomheden på.

5.1.12. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering

Reglerne om sikringscelleanbringelse og tvangsfiksering indeholder ikke en bestemmelse svarende til bestemmelsen om observationscelleanbringelse i § 17, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter anbringelsen straks skal brin-

ges til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Uanset dette skal både selve sikringscelleanbringelsen og fikseringen utvivlsomt bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt.

Det fremgår af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 8 at tvangsfiksering kun helt undtagelsesvis kan ske i over 1 døgn. Hvis anvendelse af sikringsmidler varer mere end 1 døgn, skal lægen orienteres dagligt så den pågældende – bl.a. ud fra sit kendskab til den indsatte – kan vurdere om lægetilsyn er nødvendigt, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Hvis der træffes bestemmelse om at opretholde en anbringelse i sikringscelle i mere end 3 døgn eller om at opretholde tvangsfikseringen i mere end 24 timer, skal institutionen straks foretage indberetning om det til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 3. Indberetningen skal indeholde en nærmere begrundelse for at betingelserne for fortsat anbringelse i sikringscelle eller tvangsfiksering anses for opfyldt.

Rapporter om sikringscelleanbringelse skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår sikringsmidlet er ophørt, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1. Det fremgår i alle tilfælde.

Alle anbringelserne varede under 1 døgn. 4 af anbringelserne varede omkring 12 timer. De resterende 6 anbringelser varede henholdsvis cirka 2, 4, 5, 6 og 8 timer.

Som nævnt skete fiksering, bortset fra i 1 tilfælde, samtidig med selve anbringelsen i sikringscelle.

Det vil efter omstændighederne kunne være påkrævet at lade en indsat forblive i sikringscelle uanset at den indsatte er faldet til ro og sover, jf. sikringsmiddelvejledningens pkt. 8. I en sådan situation vil det som anført dette sted kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i cellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

En fiksering skal derimod straks bringes til ophør når betingelserne for anvendelsen ikke længere er til stede.

På baggrund af det ovennævnte beder jeg om en udtalelse i sagen om anbringelsen den 23. juni 2010, der varede i næsten 15 timer, og hvor den indsatte hele tiden var fikseret, umiddelbart med samtlige sikringsmidler (bælte, håndrem og fodrem). Jeg

bemærker at den indsatte ifølge tilsynsnotaterne særligt i den sidste periode af anbringelsen fra klokken 05.00 til 09.15 var rolig/sov. Tilsvarende indtryk giver tilsynsnotaterne efter at den indsatte faldt i søvn kl. 01.15. Jeg beder om en vurdering af hvorvidt fikseringen af den pågældende i hele perioden var nødvendig og i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

Af tilsynsnotaterne i rapporten om en anbringelse den 19. november 2010, der varede lidt over 5 timer, fremgår det af tilsynsnotaterne på stort set alle tidspunkter at indsatte, bortset fra da han fik en hånd løsnet for at tisse, "ligger rolig".

Min undersøgelse har som nævnt været koncentreret om overholdelse af procedurereglerne. Jeg beder dog også om en udtalelse om udstrækningen af fikseringen i ovennævnte tilfælde med anbringelsen den 19. november 2010.

5.1.13. Klagevejledning

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog kun for dømte.

Der er således ingen klagefrist ved afgørelser der træffes over for varetægtsarrestanter.

De elektroniske blanketter indeholder en fortrykt klagevejledning. Rapporterne om anbringelse af varetægtsarrestanter angiver ingen frist for at klage, mens der er en sådan frist i rapporterne om anbringelse af afsonere.

Jeg går ud fra at de indsatte i de konkrete tilfælde er vejledt i overensstemmelse med de anførte notater i alle 10 sager om klagevejledning.

5.2. Sager om observationscelleanbringelse

5.2.1. Indledning

De 10 anbringelser i observationscelle som jeg har modtaget rapporter om, er fra perioden fra den 27. november 2010 til den 3. februar 2011, dvs. en periode på lidt over 2 måneder. Den 4. og den 16. december 2010 var der tale om 2 anbringelser.

De 10 rapporter handler om 4 varetægtsarrestanter og 4 afsonere.

I 1 tilfælde var der tale om observationscelleanbringelse af en indsat fra Statsfængslet på Kragsskovhede.

I nogle sagerne var der som nævnt tale om en forudgående anbringelse i sikringscelle.

5.2.2. Retsgrundlaget

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og i bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse.

Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 28 af 3. juni 2008. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. § 89 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007).

5.3.3. Betingelser

Betingelserne for at anbringe en indsat i observationscelle er angivet i bekendtgørelsens § 15. Efter stk. 1 i denne bestemmelse kan anbringelse i observationscelle kun finde sted

- hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1),
- hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr.2),
- eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3).

Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. § 15, stk. 2.

Anbringelsen skete i 5 tilfælde efter nr. 2 (hensyn til orden og sikkerhed). I de øvrige 5 tilfælde skete anbringelsen efter nr. 3 (behov for særlig observation).

5.2.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal der udfærdiges en rapport med bl.a. notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge vejledningens pkt. 8 skal begrundelsen indeholde "en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå".

I alle tilfælde er der henvist til de retsregler – med en nærmere angiven henvisning til fællesskabsbekendtgørelsens § 15 – som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter.

I 2 tilfælde er der i feltet til "Beskrivelse af episoden" henvist til at den pågældende blev overført fra sikringscelle til observationscelle.

I sagen om inspektion af Arresthuset i Aalborg i 2003 rejste jeg spørgsmålet om hvorvidt nogle begrundelser var tilstrækkelige. Direktoratet anførte i den anledning i en udtalelse af 24. februar 2004 følgende:

"(...) Anbringelse i observationscelle efter straffuldbyrdslovens § 64, stk. 1, nr. 2 [skal være nr. 1; min bemærkning], kan finde sted, hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det. Det fremgår af det anførte, at det er disse hensyn arresthuset har henvist til.

Direktoratet har ved behandlingen af sager om sikringscelleanbringelse været specielt opmærksom på, at institutionen så vidt muligt snarest søger at anvende et mindre indgribende middel, således at sikringscelleanbringelsen – selv om det ikke umiddelbart kan anses for forsvarligt at lade den indsatte få ophold i almindeligt fællesskab – kan bringes til ophør. Direktoratet har accepteret, at der, i tilfælde hvor betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af forløbet af sikringscelleanbringelsen, i rapporten om det efterfølgende forsøg med observationscelleanbringelse som 'beskrivelse' alene henvises til det anførte i rapporten om den forudgående anbringelse i sikringscelle.

Direktoratet anser derfor henvisningen til sikringscellerapporten (som er vedlagt) for at være i overensstemmelse med denne praksis."

I forbindelse med en inspektion af Arrestafdelingen i (det tidligere) Statsfængslet i Horsens indgik følgende:

"Bortset fra at bemærke at det efter min opfattelse havde været mest rigtigt hvis der udtrykkeligt havde været henvist til (beskrivelsen af forløbet i) sikringscelle-rapporten, og idet jeg går ud fra at betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af sikringscellerapporten (som jeg ikke har modtaget), foretager jeg mig ikke mere vedrørende begrundelsen i dette tilfælde."

Jeg går ud fra at arresthuset vil være opmærksom på fremover at sikre at det fremgår af enten (forløbet af sikringscelleanbringelsen i) sikringscellerapporten eller observationscellerapporten hvorfor der er sket overførsel til observationscelle. Hvis betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af sikringscellerapporten, vil det være tilstrækkeligt at henvise til denne rapport i observationscellerapporten.

I de øvrige tilfælde er der givet en – mere eller mindre udførlig – begrundelse for anbringelsen i form af en beskrivelse af den episode eller de faktiske omstændigheder der førte til anbringelsen.

Jeg har ingen bemærkninger til begrundelserne i disse sager.

5.2.5. Magtanvendelse

Efter bekendtgørelsens § 17, stk. 1, skal anbringelse i observationscelle gennemføres så skånsomt som omstændighederne tillader det.

Der blev anvendt magt i 6 ud af 10 sager. Af de 4 sager hvor der ikke er anvendt magt, fremgår dette udtrykkeligt af rapporten med en kort bemærkning.

Magtanvendelsen bestod i de 6 sager i forskellige tilfælde – dog i nogle af sagerne med flere former for magtanvendelse – i armlås, armsnoningsgreb og/eller benlås. I 1 sag blev der brugt håndjern i et tilfælde hvor en indsat ankom med transport fra en anden institution.

5.2.6. Kompetence

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1. Der er ikke – som ved anvendelse af sikringsmidler og magt – en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er derfor heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Direktoratet har i sagen om ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) oplyst at baggrunden for denne forskel i regelsættene er at der ved anvendelse af sikringsmidler og magt er en formodning om at institutionens leder gennem lokale regler ikke har delegeret afgørelseskompetencen til den tilstedeværende funktionær, mens en lignende formodning ikke fra centralt hold har været ønsket anført ved anbringelse i observationscelle.

De 10 anbringelser i observationscelle som jeg har modtaget rapporter om, er fra perioden fra den 27. november 2010 til den 3. februar 2011.

I forbindelse med inspektionen modtog jeg som nævnt i indledningen til nærværende punkt Instruks om kompetence og bemyndigelse til Arresthusene i Midt- og Nordjylland fra februar 2011, der bl.a. omfatter anbringelse i observationscelle. Som også nævnt er jeg endvidere bekendt med de kompetenceregler der tidligere (før februar 2011 går jeg umiddelbart ud fra) gjaldt for bl.a. Arresthuset i Aalborg. Reglerne er på dette område stort set ens. Af instruksen fremgår det at i de tilfælde hvor arrestforvareren eller overvagtimesteren ikke er på tjeneste, eller at forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer bestemmelse fra disse personer, bemyndiges de tjenestegørende fængselsfunktionærer til at træffe afgørelse om (bl.a.) anbringelse i observationscelle og ophør heraf, jf. straffuldbyrdelseslovens § 64, jf. bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab § 15, jf. § 17. Ledelsen skal hurtigst muligt underrettes såfremt der træffes afgørelse af en tjenestegørende fængselsfunktionær.

I 1 tilfælde er det noteret at beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en overvagtimester.

I de øvrige tilfælde blev beslutningen om anbringelse truffet af en fængselsbetjent, i 1 af disse tilfælde af en fængselsbetjent på prøve.

Der er notat om underretning i 9 ud af 10 sager.

I 1 sag om en anbringelse den 3. februar 2011 traf en fængselsbetjent beslutning om anbringelse i observationscelle. Underretning blev (af en overvagtimester) efter notat i rapporten givet til samme fængselsbetjent som traf beslutning om anvendelsen.

I 1 sag om en anbringelse den 4. december 2010 er der ikke gjort notat om underretning i forlængelse af en beslutning truffet af en fængselsbetjent om anbringelse.

Jeg har noteret mig at der i 9 ud af 10 sager er gjort notat om underretning.

Når der i 1 sag er sket underretning fra en overvagtimester til den fængselsbetjent der traf beslutningen i sagen, går jeg ud fra at der er tale om en teknisk fejl i forbindelse med registreringen.

Jeg har noteret mig at der i alle de tilfælde hvor beslutningen om anbringelse er truffet af en fængselsbetjent, er givet underretning om anbringelsen til enten arrestforvareren eller en overvagtimester. Jeg henviser dog til spørgsmålet ovenfor om kompetencen til at træffe afgørelse i disse sager.

Beslutningen om ophør af anbringelsen blev i 2 tilfælde truffet af en overvagtimester og i de resterende 8 tilfælde af en fængselsbetjent.

Jeg beder for så vidt angår de anbringelser der ligger før februar 2011, hvor instruksen om kompetence er fra, om oplysning om hvorvidt en fængselsbetjent var berettiget til at træffe afgørelse om ophør af anbringelse i observationscelle.

Som nævnt under pkt. 5.1.6 er jeg fra sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Holstebro bekendt med at arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland den 28. oktober 2009 har udfærdiget en skriftlig målsætning for gennemgang af flere sagstyper i de 12 arresthuse der hører under arrestinspektøren, herunder sager om anbringelse i observationscelle.

Jeg beder arrestinspektøren om at oplyse om der har været foretaget en gennemgang af rapporter om anbringelse i observationscelle, og i så fald om at underrette mig om resultatet af denne gennemgang.

5.2.7. Undersøgelse af den indsatte person

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 2, skal der i forbindelse med anbringelsen i observationscelle ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

Udgangspunktet er således forskelligt ved undersøgelse af den indsatte person (visitation) og ved omklædning. Der skal som udgangspunkt ske undersøgelse, men ikke omklædning.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i vejledningens pkt. 6, 2. pkt., henvist til det der er anført i pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. Heri er det anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Desuden skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

De elektroniske blanketter i klientsystemet om anbringelse i observationscelle indeholder felter hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt, samt et felt til bemærkninger om visitation og omklædning.

I en udtalelse af 21. maj 2003 i sagen om inspektion den 11. december 2001 af Arresthuset i Kolding tilkendegav direktoratet at der skal gøres notat om visitation og omklædning i overensstemmelse med det i kursiv anførte i den endelige rapport af 7. oktober 2002 om denne inspektion. Heri fremgår bl.a. følgende:

"Jeg går således ud fra at retstilstanden er den samme for sikringscelleanbringelse og observationscelleanbringelse således at der i alle tilfælde skal gøres notat om undersøgelse af den indsatte person og omklædning. Da der ved sikringscelleanbringelse altid og ved observationscelleanbringelse som hovedregel skal ske undersøgelse af den indsatte person, vil det dog være tilstrækkelig at angive (afkrydse) at en sådan undersøgelse har fundet sted. Hvis en sådan undersøgelse ved observationscelleundersøgelse [rettelig anbringelse; min tilføjelse] eller omklædning ved sikringscelleanbringelse undtagelsesvist ikke finder sted, må det anføres med en begrundelse for at det ikke har fundet sted. Da omklædning ved observationscelleanbringelse kun skal ske hvis det er nødvendigt i det konkrete tilfælde, må der altid angives en begrundelse når det finder sted. Som nævnt af

direktoratet i udtalelsen af 22. januar 2001 vil begrundelsen dog i en lang række sager kunne ske ved en henvisning til det øvrige materiale i sagen om baggrunden for selve anbringelsen.”

I en udtalelse af 6. oktober 2010 i sagen om min inspektion den 22. oktober 2009 af Arresthuset i Kolding har direktoratet på ny oplyst at det er direktoratets opfattelse at der – hvis der sker omklædning i forbindelse med en observationscelleanbringelse – skal anføres en begrundelse herfor. Direktoratet har videre oplyst at begrundelsen ikke udelukkende kan bestå af en henvisning til ”gældende regler” eller lignede. Jeg erklærede mig enig i det.

Der skal således angives en begrundelse når udgangspunktet fraviges, dvs. når der ikke foretages visitation, og når der foretages omklædning.

I alle tilfælde er der notat om at visitation har fundet sted.

I 8 ud af 10 tilfælde er der sket omklædning.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen som tidligere nævnt mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod det, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1625 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte er orienteret i overensstemmelse med § 2 i de sager hvor der skete visitation, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod det.

Jeg foretager mig efter det ovennævnte ikke mere på dette punkt.

5.2.8. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 1, skal der *tilkaldes* læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen i observationscelle (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2).

Samme regel gælder ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. straffuldbyrdeslovens § 66, stk. 6. Disse bestemmelser adskiller sig sprogligt fra bestemmelserne

om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, jf. straffuldbyrdeslovens §§ 62, stk. 4, 2. pkt. og 65, stk. 3, 2. pkt. Det fremgår af disse bestemmelser at der skal *gennemføres* lægetilsyn hvis der i disse sager er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Det er dog i Straffuldbyrdesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl., (2003), 1. udgave, s. 162, anført at der efter bestemmelsen i straffuldbyrdeslovens § 66, stk. 6, skal foretages lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, og at det svarer til reglerne om lægetilsyn efter anvendelse af magt og håndjern.

I 4 tilfælde er rubrikken om tilkald af læge udfyldt. Det samme gælder rubrikken om lægetilsyn.

I 3 ud af 4 sager er der tilføjet bemærkninger i feltet "Lægens bemærkninger".

Ifølge notaterne skete der tilkald af læge i umiddelbar forlængelse af beslutningen om anbringelsen.

I 2 af sagerne skete der lægetilsyn omkring 30 minutter efter tilkaldet af lægen, og i 1 tilfælde gik der lidt over 1 time fra tilkaldet til lægetilsynet.

I 1 sag hvor beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet den 10. december 2010, kl. 21.20, blev lægen tilkaldt kl. 21.30 (dvs. 10 minutter efter anbringelsen). Sagen handlede om en indsat der ifølge rapporten bl.a. havde forsøgt at komme ud af sin celle ved hjælp af kniv og gaffel. Indsatte oplyser på forespørgsel at han tror han er et andet sted end i cellen. Indsatte bliver senere – dagen efter kl. 8.45 – indlagt på psykiatrisk afdeling.

I rubrikken til "Lægens bemærkninger" er det anført at der er ringet til vagtlægen, uden at det er angivet hvornår og hvad resultatet heraf blev.

Jeg beder om en udtalelse om den ovennævnte sag, herunder om baggrunden for at der ikke skete genkald af lægen, og om hvorfor lægetilsynet først foregik mere end 10 timer efter tilkaldet.

I 6 tilfælde er feltet "Læge tilkaldt" – og herefter ("Læge genkaldt"), "Lægetilsyn foretaget" og "Lægens bemærkninger" – ikke udfyldt.

Spørgsmålet om notat vedrørende overvejelser om lægetilsyn indgik (også) i pkt. 8 i rapporten om den tidligere inspektion af Arresthuset i Aalborg.

Jeg bemærker at arresthuset altid skal overveje om der er behov for lægetilsyn. Der burde efter min opfattelse også i de 6 sager hvor der ikke er sket lægetilkald – hvilket jeg går ud fra skyldes at lægetilsyn ikke er anset for nødvendigt – have været gjort notat om overvejelserne. Hvis tilsyn ikke skønnes nødvendigt, kan det markeres med et minus i feltet til notat om tilkald af læge.

5.2.9. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutionens personale, jf. bekendtgørelsens § 20. Enhver der tilses den pågældende, skal gøre notat om det på et observationsskema (i selve rapporten i klientsystemet) uanset om der er sket ændringer i den indsatte forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. vejledningens pkt. 7. Om hyppigheden af tilsyn ved personalet er det desuden anført at det – hvis den indsatte er faldet til ro og sover – vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Ombudsmanden har tidligere udtalt at han ingen bemærkninger havde til at et fængsel ikke havde fundet grundlag for at fastsætte interne retningslinjer for hvor hyppigt der skal ske tilsyn.

I alle tilfælde er der tilsynsnotater.

Som nævnt ovenfor stemples automatisk det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. Observationstidspunktet må derfor indtastes i (begyndelsen af) hvert notat hvis notatet indtastes senere end tidspunktet for observationen.

Denne fremgangsmåde har været anvendt ved mange af tilsynene. Jeg lægger til grund at tilsyn i de øvrige tilfælde er sket på de angivne tidspunkter, dvs. at notatet er skrevet i umiddelbar forlængelse af tilsynet.

Tilsyn er i de fleste tilfælde sket med ca. ½ times mellemrum.

Der er i alle tilfælde oplysning om tidspunktet for udtagelsen af observationscellen, jf. nedenfor. Der har i alle tilfælde været tilsyn helt frem til udtagelsen.

5.2.10. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 2.

Som nævnt er det under pkt. 7 i vejledningen om udelukkelse fra fællesskab anført at det – hvis den indsatte er faldet til ro og sover – vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i alle tilfælde af rapporterne.

I alle rapporter er varigheden af anbringelsen også anført i døgn, timer og minutter foroven på blanketten.

5 af anbringelserne varede mellem 45 minutter og op til omkring 3 timer. 2 anbringelser varede mellem cirka 12 og 13 timer, og endelig varede 3 anbringelser mellem 17 og omkring 19 timer.

Jeg lægger – også ud fra tilsynsnotaterne – til grund at bestemmelsen i bekendtgørelsens § 16, stk. 2, er overholdt i alle sagerne.

5.2.11. Klagevejledning

Ifølge bekendtgørelsens § 18, stk. 2, sidste pkt., skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, om klagefrist på to måneder gælder kun for dømte. Der er således ingen klagefrist for varetægtsarrestanter.

Alle rapporter indeholder en fortrykt klagevejledning om at der er givet klagevejledning. I rapporter om anbringelse af varetægtsarrestanter er der ikke angivet en klagefrist mens der er en sådan frist i rapporter om anbringelse af afsonere. Jeg går ud fra at alle de indsatte er vejledt om klageadgangen i overensstemmelse med den anførte klagevejledning.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Aalborg, Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef